

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

Διπλωματική Εργασία

«ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΝΕΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΝΑΤΟ»

ΞΟΥΛΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΤΟΥ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

**Αφιερώνεται στη σύζυγό μου Νατάσα
και στην κόρη μου, Χριστίνα-Μαρία**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη ερευνά έναν εκ των μεγάλων διακρατικών οργανισμών για το πώς δρα εντός του διεθνούς περιβάλλοντος, ιδιαίτερα τον παρόντα καιρό, χρησιμοποιώντας το «εργαλείο» της θεωρίας των διεθνών σχέσεων.

Πολλοί έσπευσαν να αναφέρουν πως το NATO μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου δεν είχε λόγω ύπαρξης, τα γεγονότα όμως που διαδραματίστηκαν στη συνέχεια κατέδειξαν ότι ο ρόλος του NATO όχι μόνο δεν έχει μειωθεί, αλλά εξακολουθεί να αποτελεί ένα απαραίτητο μηχανισμό άμυνας που έχει την ικανότητα να ανταποκρίνεται άμεσα σε οποιαδήποτε απειλή σε ένα ευρύτερο πεδίο δράσης. Το ερώτημα λοιπόν που προβάλλει είναι: πως εξελίσσεται το NATO στο ασταθές διεθνές περιβάλλον; Μπορεί να αντιμετωπίσει τις απειλές που παρουσιάζονται και μέχρι που μπορεί να φτάσει; Θα επεκτείνει το βεληνεκές δράσης του σε ολόκληρο τον κόσμο, ή μήπως θα παραμείνει στον καθαρά ευρωατλαντικό χώρο;

Σκοπός της εργασίας είναι να εξεταστεί το πώς προσαρμόζεται στη σύγχρονη εποχή ο Οργανισμός, μέσα από μια ρεαλιστική προσέγγιση καθώς στον αξιακό πυρήνα του ρεαλισμού βρίσκεται η εθνική ασφάλεια και επιβίωση του κράτους. Ο ρεαλισμός είναι η θεωρία των Διεθνών Σχέσεων (Δ.Σ.) που ασχολείται με τα προβλήματα ασφάλειας των κυρίαρχων κρατών σε ένα περιβάλλον διεθνούς αναρχίας και κατά δεύτερο λόγο με το πρόβλημα της διεθνούς τάξης. Τα κράτη που απαρτίζουν το NATO, επιθυμούν να διατηρούν την κυριαρχία τους και να καρπώνονται τα οφέλη που προσφέρει η συμμετοχή σε μια μεγάλη συμμαχία. Παράλληλα, θα εξεταστεί και σε ποιους τομείς το NATO στρέφει την προσοχή του.

Η σύσταση του Βορειο-Ατλαντικού Οργανισμού γίνεται στην περίοδο του Ψυχρού Πολέμου, με σκοπό να ικανοποιήσει τρεις σημαντικές απαιτήσεις: να περιορίσει τον Σοβιετικό επεκτατισμό, να απαγορεύσει την αναγέννηση εθνικιστικών κινήσεων στην Ευρώπη μέσω της συνεχούς παρουσίας του οργανισμού στην Ευρώπη και να ενθαρρύνει την ευρωπαϊκή πολιτική ενοποίηση. Ο τερματισμός του Ψυχρού Πολέμου εκτός από τις ελπίδες για απομάκρυνση του κινδύνου μιας στρατιωτικής σύρραξης, επέφερε ένα νέο κλίμα αστάθειας σε περιοχές της Ευρώπης. Οι εντάσεις στην πρώην Γιουγκοσλαβία και σε άλλες περιοχές της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, φανέρωσαν μια αδυναμία να αντιμετωπίσει η Γηραιά Ήπειρος τις ταραχές που ξεσπούσαν μέσα στους κόλπους της. Μέσα στο νέο πλαίσιο που διαμορφωνόταν στην Διεθνή σκηνή, τα κράτη- μέλη του NATO κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η κοινή άμυνα μέσω του μηχανισμού του NATO, είναι η καλύτερη εγγύηση για την ασφάλειά τους. Παράλληλα, οι νέες μορφές απειλών-τρομοκρατικών ενεργειών που έλαβαν χώρα στις αρχές του 21^{ου} αι., η αστάθεια που παρατηρείται σε πολλές περιοχές -πέραν των υποτιθέμενων γεωγραφικών ορίων της συμμαχίας, δίνουν στο NATO ένα νέο και διευρυμένο πεδίο δράσης.

Η δομή της εργασίας θα αναπτυχθεί ως εξής: Στο πρώτο κεφάλαιο θα εξεταστεί η πορεία του NATO μετά τον Ψυχρό Πόλεμο (Ψ.Π.), το πώς μεταμορφώνεται στην νέα πραγματικότητα που ξημερώνει στο διεθνές προσκήνιο αμέσως μετά το τέλος του Ψ.Π., καθώς και η κουβέντα που γίνεται από πλευράς Διεθνών σχέσεων για το μέλλον του Οργανισμού. Στο δεύτερο κεφάλαιο θα διερευνηθεί η συνεργασία που επιδιώκει το NATO με την Ε.Ε. αλλά και με άλλους Διεθνείς Οργανισμούς, ενώ στο τρίτο θα αναφερθούμε

στις νέες προκλήσεις ασφάλειας που παρουσιάζονται και εξελίσσονται τον τελευταίο καιρό. Στο τέταρτο κεφάλαιο η μελέτη θα εξετάσει την περίπτωση του “smart defence” όπως παρουσιάστηκε στην σύσκεψη του Chicago Summit 2012. Στο πέμπτο κεφάλαιο θα εξεταστεί η θέση της Ελλάδας στον Συμμαχικό Οργανισμό. Στο έκτο κεφάλαιο θα εξεταστεί η στάση του NATO στις εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα στη Συρία. Τέλος θα συνοψιστούν τα κύρια σημεία και οι διαπιστώσεις της εργασίας, ώστε να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα για το νέο ρόλο του NATO στη σύγχρονη εποχή.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η εκπόνηση μιας μεταπτυχιακής διατριβής είναι μια διαδικασία επίπονης προσπάθειας από την πλευρά του φοιτητή. Η πραγματοποίηση αυτού του έργου απαιτεί αφοσίωση στο έργο, ενδελεχή μελέτη μεγάλου αριθμού συγγραμμάτων και συνεχή προσπάθεια.

Η παρούσα εργασία είναι προϊόν συστηματικής μελέτης και έρευνας, υπό την καθοδήγηση και την επίβλεψη της κας Μαίρης ΜΠΟΣΗ, την οποία και θα ήθελα να ευχαριστήσω διότι με τις συμβουλές της και τις οδηγίες της βοήθησαν στην πραγματοποίηση της. Τόσο οι διαλέξεις της στο αντικείμενο της διεθνούς ασφάλειας και τρομοκρατίας, όσο και οι κατευθυντήριες οδηγίες της, αποδείχτηκαν ιδιαίτερα εποικοδομητικές και χρήσιμες.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τους συμφοιτητές και συναδέλφους μου κ.κ. ΜΠΡΑΪΜΗ Κυριάκο και ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟ Δημήτριο στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα, για την εποικοδομητική ανταλλαγή απόψεων που είχαμε κατά τη διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος.

Τέλος θα ήθελα να αναφερθώ στην προσφορά της οικογένειάς μου τόσο για την συγγραφή της εργασίας μου, όσο και για την απεριόριστη κατανόηση και υπομονή που δείχνουν επί σειρά ετών λόγω της ιδιαιτερότητας και της υφής του επαγγέλματός μου. Στους γονείς μου Φίλιππο και Βασιλική που με στηρίζουν όλα αυτά τα χρόνια, αλλά και στη σύζυγό μου Νατάσα και στην κόρη μου Χριστίνα – Μαρία που με φροντίζουν και υπομένουν τους δικούς μου σκληρούς επαγγελματικούς ρυθμούς, οφείλω να αποδώσω τις μεγαλύτερες ευχαριστίες μου και να εκφράσω την απεριόριστη ευγνωμοσύνη μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
<u>Κεφάλαιο 1ο Το NATO μετά τον Ψυχρό Πόλεμο.....</u>	12
Γενικά.....	12
Η διεύρυνση του NATO.....	14
Υποστηρικτές της διεύρυνσης.....	14
Ιδεολογική προσέγγιση της διεύρυνσης: Ρεαλισμός και φιλελευθερισμός.....	15
Πολέμιοι της διεύρυνσης.....	16
Το NATO ως διεθνής θεσμός.....	17
<u>Κεφάλαιο 2° Το NATO και Πολυεθνικοί Οργανισμοί.....</u>	19
Γενικά.....	19
Το NATO και τα Ηνωμένα Έθνη (ΟΗΕ).....	20
Το NATO και η Ε.Ε.....	22
NATO και ΜΚΟ.....	24
NATO και ΟΑΣΕ.....	26
<u>Κεφάλαιο 3° Το NATO και οι νέες προκλήσεις ασφάλειας.....</u>	29
Γενικά.....	29
NATO και κυβερνοπόλεμος.....	30
Αποτροπή τρομοκρατικών ενεργειών.....	32
NATO και όπλα μαζικής καταστροφής.....	33
<u>Κεφάλαιο 4° Η περίπτωση της «Έξυπνης Άμυνας» ή «SMART DEFENCE».....</u>	35
Γενικά.....	35
Τα συστατικά της «Έξυπνης Άμυνας».....	36
Έξυπνη Άμυνα και Ελλάδα.....	40
<u>Κεφάλαιο 5° Η θέση της Ελλάδας στο NATO στο σημερινό περιβάλλον.....</u>	41
Γενικά.....	41
Ελλάδα και NATO σήμερα.....	41
<u>Κεφάλαιο 6° NATO και Συρία.....</u>	44
Γεγονότα και αντίδραση του NATO.....	44
Ιδιαιτερότητες της Συρίας.....	45
<u>Κεφάλαιο 7° Διαπιστώσεις-Συμπεράσματα.....</u>	47
<u>Βιβλιογραφία.....</u>	51
Ελληνόγλωσση (Έλληνες συγγραφείς).....	51
Ελληνόγλωσση (Ξένοι συγγραφείς).....	52
Ξενόγλωσση.....	53
Πηγές από Διαδίκτυο.....	54
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....</u>	55
«Α» The North Atlantic Treaty 4 Απριλίου 1949.....	55
«Β» Οργανωτική Δομή του NATO.....	57
«Γ» Ταυτότητα του NATO.....	64
«Δ» Αποστολές του NATO με Ελληνική συμμετοχή.....	67

ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΝΕΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΝΑΤΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αφορμή για τη συγγραφή της παρούσας εργασίας ήταν αφενός η πολύχρονη συμμετοχή μου σε δραστηριότητες του Οργανισμού Βόρειο-Ατλαντικού Συμφώνου (ΝΑΤΟ) ως αξιωματικός της Πολεμικής μας Αεροπορίας - όπου είχα την ευκαιρία να εκπαιδευτώ σε επιχειρησιακές αποστολές και τη δυνατότητα να συμμετάσχω σε διεθνής στρατιωτικές ασκήσεις - και αφετέρου είναι η δυναμική που έχει ο Οργανισμός στο να εξελίσσεται και να μεταβάλλει τόσο το πολιτικό όσο και το στρατιωτικό του σκέλος, ώστε να μπορεί να ανταποκρίνεται στις ποικίλες απειλές που παρουσιάζονται στον διεθνή χώρο.

Πολλοί έσπευσαν να αναφέρουν πως το ΝΑΤΟ μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου δεν είχε λόγω ύπαρξης, τα γεγονότα όμως που διαδραματίστηκαν στη συνέχεια κατέδειξαν ότι ο ρόλος του ΝΑΤΟ όχι μόνο δεν έχει μειωθεί, αλλά εξακολουθεί να αποτελεί ένα απαραίτητο μηχανισμό άμυνας που έχει την ικανότητα να ανταποκρίνεται άμεσα σε οποιαδήποτε απειλή σε ένα ευρύτερο πεδίο δράσης. Το ερώτημα λοιπόν που προβάλλει είναι: πως εξελίσσεται το ΝΑΤΟ στο ασταθές διεθνές περιβάλλον; Μπορεί να αντιμετωπίσει τις απειλές που παρουσιάζονται και μέχρι που μπορεί να φτάσει; Θα επεκτείνει το βεληνεκές δράσης του σε ολόκληρο τον κόσμο, ή μήπως θα παραμείνει στον καθαρά ευρωατλαντικό χώρο;

Σκοπός της εργασίας είναι να εξεταστεί το πώς προσαρμόζεται στη σύγχρονη εποχή ο Οργανισμός, μέσα από μια ρεαλιστική προσέγγιση καθώς στον αξιακό πυρήνα του ρεαλισμού βρίσκεται η εθνική ασφάλεια και επιβίωση του κράτους. Ο ρεαλισμός είναι η θεωρία των Διεθνών Σχέσεων (Δ.Σ.) που ασχολείται με τα προβλήματα ασφάλειας των κυρίαρχων κρατών σε ένα

περιβάλλον διεθνούς αναρχίας και κατά δεύτερο λόγο με το πρόβλημα της διεθνούς τάξης¹. Τα κράτη που απαρτίζουν το NATO, επιθυμούν να διατηρούν την κυριαρχία τους και να καρπώνονται τα οφέλη που προσφέρει η συμμετοχή σε μια μεγάλη συμμαχία. Παράλληλα, θα εξεταστεί και σε ποιους τομείς το NATO στρέφει την προσοχή του.

Η σύσταση του Βορειο-Ατλαντικού Οργανισμού γίνεται στην περίοδο του Ψυχρού Πολέμου, με σκοπό να ικανοποιήσει τρεις σημαντικές απαιτήσεις: να περιορίσει τον Σοβιετικό επεκτατισμό, να απαγορεύσει την αναγέννηση εθνικιστικών κινημάτων στην Ευρώπη μέσω της συνεχούς παρουσίας του οργανισμού στην Ευρώπη και να ενθαρρύνει την ευρωπαϊκή πολιτική ενοποίηση.² Ο τερματισμός του Ψυχρού Πολέμου εκτός από τις ελπίδες για απομάκρυνση του κινδύνου μιας στρατιωτικής σύρραξης, επέφερε ένα νέο κλίμα αστάθειας σε περιοχές της Ευρώπης.³ Οι εντάσεις στην πρώην Γιουγκοσλαβία και σε άλλες περιοχές της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, φανέρωσαν μια αδυναμία να αντιμετωπίσει η Γηραιά Ήπειρος τις ταραχές που ξεσπούσαν μέσα στους κόλπους της. Μέσα στο νέο πλαίσιο που διαμορφωνόταν στην Διεθνή σκηνή, τα κράτη- μέλη του NATO κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η κοινή άμυνα μέσω του μηχανισμού του NATO, είναι η καλύτερη εγγύηση για την ασφάλειά τους. Παράλληλα, οι νέες μορφές απειλών-τρομοκρατικών ενεργειών που έλαβαν χώρα στις αρχές του 21^{ου} αι., η αστάθεια που παρατηρείται σε πολλές περιοχές -πέραν των υποτιθέμενων γεωγραφικών ορίων της συμμαχίας, δίνουν στο NATO ένα νέο και διευρυμένο πεδίο δράσης.

Η δομή της εργασίας θα αναπτυχθεί ως εξής: Στο πρώτο κεφάλαιο θα εξεταστεί η πορεία του NATO μετά τον Ψυχρό Πόλεμο (Ψ.Π.), το πώς μεταμορφώνεται στην νέα πραγματικότητα που ξημερώνει στο διεθνές προσκήνιο αμέσως μετά το τέλος του Ψ.Π., καθώς και η κουβέντα που γίνεται από πλευράς Διεθνών σχέσεων για το μέλλον του Οργανισμού. Στο δεύτερο

---

¹ JACKSON-SORENSEN, «Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων», Εκδόσεις GUTENBERG 2006, σελ. 111, 156.

² www.nato.int/history

³ Αρβανιτόπουλος Κ.- Ήφαιστος Π. «Ευρωατλαντικές σχέσεις» Ποιότητα, Αθήνα, 2007, σελ 149

κεφάλαιο θα διερευνηθεί η συνεργασία που επιδιώκει το NATO με την Ε.Ε. αλλά και με άλλους Διεθνείς Οργανισμούς, ενώ στο τρίτο θα αναφερθούμε στις νέες προκλήσεις ασφάλειας που παρουσιάζονται και εξελίσσονται τον τελευταίο καιρό. Στο τέταρτο κεφάλαιο η μελέτη θα εξετάσει την περίπτωση του “smart defence” όπως παρουσιάστηκε στην σύσκεψη του Chicago Summit 2012. Στο πέμπτο κεφάλαιο θα εξεταστεί η θέση της Ελλάδας στον Συμμαχικό Οργανισμό. Στο έκτο κεφάλαιο θα εξεταστεί η στάση του NATO στις εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα στη Συρία. Τέλος θα συνοψιστούν τα κύρια σημεία και οι διαπιστώσεις της εργασίας, ώστε να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα για το νέο ρόλο του NATO στη σύγχρονη εποχή.

Κεφάλαιο 1ο

1. Το NATO μετά τον Ψυχρό Πόλεμο

1.1 Γενικά

Στην διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, ο ρόλος και ο σκοπός του NATO προσδιοριζόταν με σαφήνεια από την ύπαρξη της απειλής που έθετε η Σοβιετική Ένωση. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, είχε διαλυθεί το Σύμφωνο της Βαρσοβίας λόγω της επιμονής των κρατών της Ανατολικής Ευρώπης που μόλις είχαν απελευθερωθεί, και η Σοβιετική Ένωση είχε καταρρεύσει. Με την εξαφάνιση των παραδοσιακών εχθρών, κάποιοι αναλυτές πίστεψαν ότι επίσης δεν ήταν αναγκαίο το NATO και ότι θα μπορούσαν να μειωθούν δραματικά οι μελλοντικές αμυντικές δαπάνες και επενδύσεις για τις ένοπλες δυνάμεις.⁴

Μετά τον Ψυχρό Πόλεμο το διεθνές σύστημα από γραμμικό, άκαμπτο και σταθερό, μετατρέπεται σε πολυσύνθετο, πολυπολικό, ρευστό και απρόβλεπτο.⁵ Η ψυχροπολεμική περίοδος χαρακτηρίστηκε από σταθερότητα και ειρήνη στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο, μοναδική για την ιστορία της. Σύμφωνα και με τον Waltz, τα διπολικά συστήματα είναι ανώτερα από τα πολυπολικά, καθώς εξασφαλίζουν μεγαλύτερη διεθνή σταθερότητα, μεγαλύτερη ασφάλεια και ειρήνη.⁶ Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφέρουμε ότι ο νεορεαλισμός - κύριοι εκφραστές της οι Waltz και Mearsheimer-ενδιαφέρεται για τη δομή του διεθνούς συστήματος και για τη κατανομή ισχύος ανάμεσα στις δυνάμεις. Τα άτομα δεν έχουν μεγάλη σημασία, καθώς οι

---

⁴ www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf.../20120117_21st_gr

⁵ Αρβανιτόπουλος Κ.- Ήφαιστος Π. «Ευρωατλαντικές σχέσεις» Ποιότητα, Αθήνα, 2007, σελ 150

⁶ Waltz «Theory of International Politics», New York, McGraw-Hill, σελ. 161-193

επιλογές τους εξαρτώνται άμεσα και καθορίζονται από τη δομή του συστήματος.

Εξετάζοντας την μεταψυχροπολεμική περίοδο ο Mearsheimer ⁷ αναφέρεται στη σταθερότητα των διπολικών συστημάτων και συμπεραίνει πως, εάν επικρατούσε ένα πολυπολικό διεθνές σύστημα, τότε οι πιθανότητες να ξεσπάσουν μεγάλες κρίσεις είναι σημαντικά αυξημένες. Η έλλειψη δύο ισχυρών αντιπάλων με μεγάλη στρατιωτική ισχύ και πυρηνικά όπλα, θα οδηγούσε στην άνοδο ενός πολυπολικού πολιτικού συστήματος, γεγονός το οποίο θα οδηγούσε στο ξέσπασμα κρίσεων και πιθανώς πολέμων. Σύμφωνα πάντα με τον Mearsheimer, η μακριά περίοδος ειρήνης στην Ευρώπη ήταν απόρροια τριών συνθηκών θεμελιώδους σημασίας: της ύπαρξης ενός διπολικού συστήματος στρατιωτικής ισχύος στην Ευρώπη, της σχεδόν απόλυτης ισορροπίας μεταξύ των στρατιωτικών δυνατοτήτων των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και της Σοβιετικής ένωσης και τέλος του γεγονότος, πως και οι δύο αντίπαλες υπερδυνάμεις διέθεταν πυρηνικά οπλοστάσια εντυπωσιακών διαστάσεων.

Στη πρώτη δεκαετία μετά το Ψυχρό Πόλεμο τα γεγονότα που λαμβάνουν χώρα στην Ευρώπη, φαίνεται πως επιβεβαιώνουν τον Mearsheimer. Οι πολεμικές συγκρούσεις στις χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβίας- Σερβία, Κροατία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Κόσοβο-, αλλά και σε χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης- Γεωργία, Τσετσενία κλπ, είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα που φαίνεται να επιβεβαιώνουν τη νεορεαλιστική θεωρία για τη σταθερότητα των διπολικών συστημάτων.

Αυτή η άποψη όμως των νεορεαλιστών αποδίδει μόνο ένα μέρος της πραγματικότητας. Μετά τα γεγονότα στις χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβίας εντείνεται η προσπάθεια για την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, η οποία είχε ξεκινήσει κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, με αποτέλεσμα να εντάσσονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε) όλο και περισσότερα κράτη. Δημιουργείται έτσι ένα νέο πλαίσιο πολύ-επίπεδης συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών, όπου λειτουργεί ως παράγοντας ειρήνης, σταθερότητας και

---

⁷ Mearsheimer J. «Back to the future: Instability in Europe after the Cold War», Cambridge 1993, σελ 141-192

ευημερίας στην περιοχή⁸. Με βάση αυτό το πλαίσιο αρκετά κράτη της Ανατολικής Ευρώπης, επέκτειναν το πεδίο συνεργασίας τους και στον τομέα της άμυνας - ασφάλειας, θεωρώντας το NATO ως τον καταλληλότερο οργανισμό για τον σκοπό αυτό⁹.

1.2 Η διεύρυνση του NATO.

Η περίοδος που ακολουθεί αυτήν του Ψυχρού Πολέμου, είναι περίοδος εξέλιξης του διεθνούς συστήματος, όπου δρώντες και καταμερισμός ισχύος αλλάζουν σημαντικά. Νέες δυνάμεις προβάλλουν στο διεθνές προσκήνιο, δημιουργώντας ένα δυναμικό πολύ-επίπεδο περιβάλλον διεθνών σχέσεων. Η δημιουργούμενη κατάσταση θα οδηγήσει τα κράτη είτε σε ένα πλαίσιο συνεργασίας, είτε σε ανταγωνισμό στο διεθνή τομέα. Κατά συνέπεια, το τέλος της ψυχροπολεμικής εποχής εγείρει σημαντικά ερωτήματα και για το μέλλον του NATO. Θα πρέπει τα NATO να εξακολουθεί να υπάρχει με την αρχική συμμετοχή μελών, ή θα πρέπει να επεκταθεί προς τις νεοσύστατες δημοκρατίες της Ανατολικής (και ευρύτερα αυτής) Ευρώπης. Οι απαντήσεις ποικίλουν και διακρίνονται σε αυτούς που υποστηρίζουν την διεύρυνση και σε αυτούς που αντιτίθενται της διεύρυνσης.

1.3 Υποστηρικτές της διεύρυνσης.

Οι υποστηρικτές της διεύρυνσης της συμμαχίας υποστηρίζουν τη θέση ότι με τον τρόπο αυτό θα επιτευχθεί η μεγαλύτερη δυνατή ασφάλεια στην περιφέρεια της Ευρώπης.¹⁰ Η Ρωσία, μπροστά στον μεγάλο συνασπισμό συμμάχων, δεν θα προέβαινε σε επιθετικές ενέργειες ανακατάληψης εδαφών και θα προωθούνταν σημαντικά η ασφάλεια και η σταθερότητα στην περιοχή της ανατολικής Ευρώπης. Οι χώρες δορυφόροι της Ρωσίας, όπως Λετονία, Εσθονία, Λιθουανία και Γεωργία, δεν θα διέτρεχαν κανένα φόβο σε διεθνές επίπεδο. Παράλληλα και η Ρωσία θα είχε σημαντικά οφέλη από την παρουσία του NATO στην περιοχή. Η προσπάθεια της Ρωσίας να ορθοποδήσει μετά

⁸ www.europa.eu/index_el.htm

⁹ www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf.../20120117_21st_gr

¹⁰ JACKSON-SORENSEN, «Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων», Εκδόσεις GUTENBERG 2006, σελ. 144-145

την περίοδο της Σοβιετικής Ένωσης, θα ενισχυθεί σημαντικά με την επικράτηση ηρεμίας και σταθερότητας στην περιφέρειά της.

Όπως αναφέρει και ο Ball¹¹ «η διεύρυνση του NATO μπορεί να προσφέρει μεγάλη ασφάλεια σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη, στο μέτρο και το βαθμό που θα διατηρηθεί μία ορθή ισορροπία ανάμεσα στην αποτροπή, τη διπλωματία και την εξασφάλιση εγγυήσεων προς τις νέες χώρες-μέλη». Με τη διεύρυνση η Συμμαχία πετυχαίνει την ομαλοποίηση των εξωτερικών σχέσεων των κρατών που την αποτελούν και δημιουργείται ένα ασφαλέστερο γεωπολιτικό περιβάλλον. Η παρουσία του NATO στην περιοχή της Ανατολικής Ευρώπης μπορεί να βοηθήσει στον περιορισμό επιθετικών κινήσεων των κρατών που ανήκουν στην περιοχή αυτή, καθώς η συμμαχία επιθυμεί από τα μέλη της την ειρηνική επίλυση των διαφορών. Παράλληλα ο αγώνας των εξοπλιστικών προγραμμάτων των κρατών, μπορεί να ελεγχτεί και να περιοριστεί σε αριθμούς αλλά και είδος (συμβατικά- πυρηνικά όπλα).

1.4 Ιδεολογική προσέγγιση της διεύρυνσης: Ρεαλισμός και φιλελευθερισμός

Η περίπτωση της διεύρυνσης του NATO απασχόλησε σημαντικά τόσο τους φιλελεύθερους, όσο και τους ρεαλιστές. Οι φιλελεύθεροι υποστηρίζουν ότι η διεύρυνση θα οδηγήσει στην εξάπλωση της δημοκρατίας, της ελεύθερης οικονομίας, της διεθνούς έννομης τάξης, αλλά και ότι τα συμφέροντα των χωρών εξυπηρετούνται καλύτερα μέσω των διεθνών οργανισμών-όπως του NATO, του ΟΗΕ.¹²

Αντίστοιχα οι ρεαλιστές διαβλέπουν μέσω της επέκτασης του NATO ότι, θα είναι ευκολότερο να εξυπηρετηθούν οι βασικοί γεωπολιτικοί στόχοι των συμμαχικών κρατών (των ΗΠΑ κυρίως). Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου οδηγεί στον επαναπροσδιορισμό των επιδιώξεων της συμμαχίας, που δεν είναι άλλοι από τον έλεγχο των πηγών ενέργειας της Μέσης Ανατολής, την ανάσχεση της Κίνας, αλλά και την προσπάθεια αποτροπής δημιουργίας τοπικών δυνάμεων- συμβατικών ή και πυρηνικών- σε περιοχές που

---

¹¹ BALL, C. « Nattering NATO Negativism? Reasons Why Expansion May Be a Good Thing» (1998), *Review of International Studies*

¹² Αρβανιτόπουλος Κ.- Ήφαιστος Π. «Ευρωατλαντικές σχέσεις» Ποιότητα, Αθήνα, 2007, σελ 154

γεινιάζουν στις πλουτοπαραγωγικές χώρες της Ανατολής. Έτεροι στόχοι που τέθηκαν (από τις ΗΠΑ κυρίως) ήταν η προσπάθεια περιορισμού της δυναμικής της Ρωσίας, αλλά και της πιθανότητας της υπερανάπτυξης της Ε.Ε. Πολλοί ρεαλιστές φοβήθηκαν ότι κινδυνεύει η πρωτοκαθεδρία των ΗΠΑ με την δημιουργία πολλών ανταγωνιστικών δυνάμεων και ότι το διεθνές σύστημα θα μετατραπεί σε πολυπολικό σύστημα, κάτι που θα αποτελούσε απειλή για το ρόλο των ΗΠΑ στην περιοχή ενδιαφέροντος. Με την παρουσία όμως του NATO σε χώρες δορυφόρους της Ρωσίας, επιτυγχάνονται οι στόχοι για έλεγχο των πλουτοπαραγωγικών περιοχών, την ανάσχεση αναδυόμενων δυνάμεων και τον περιορισμό εξοπλισμού επικίνδυνων για ταραχές κρατών (Ιράν-Β. Κορέα).

Στην Ευρώπη τα γεγονότα που ακολούθησαν της κατάρρευσης της Σοβιετικής Ένωσης, κατέδειξαν την αδυναμία της Ευρώπης να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά την οποιαδήποτε κρίση λάμβανε χώρα εντός της περιοχής της. Η Γιουγκοσλαβική κρίση αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της αδυναμίας των ευρωπαϊκών κρατών να δώσουν λύση σε ένα τοπικό πρόβλημα, γεγονός που αποτέλεσε το καλύτερο δυνατό πρόσχημα στην άλλη άκρη του Ατλαντικού, για να υποστηρίξουν την ενδυνάμωση και τη διεύρυνση του NATO. Έτσι το NATO εξακολουθεί να παίζει σημαντικό ρόλο στην περιοχή της Ευρώπης στον αμυντικό τομέα, καθώς φαντάζει ως ο μοναδικός διεθνής οργανισμός που μπορεί να εγγυηθεί την ασφάλεια και την ειρήνη στην περιοχή.

1.5 Πολέμιοι της διεύρυνσης.

Εκτός όμως των υποστηρικτών της διεύρυνσης του NATO, πολλοί είναι και εκείνοι που εξέφρασαν σοβαρές αντιρρήσεις για το αν πρέπει το NATO να συνεχίσει να υφίσταται λόγω του τερματισμού της ψυχροπολεμικής περιόδου. Πολλοί αναλυτές, κυρίως στις ΗΠΑ, παρατήρησαν ότι πλέον οι ΗΠΑ δεν κινδυνεύουν από κάποια σημαντική δύναμη, καθώς εξέλειπε πλέον ο έτερος πόλος, αλλά και ότι η γεωγραφική θέση των ΗΠΑ την προστατεύει από οποιαδήποτε ενδεχόμενη αναδυόμενη απειλή.

Αρκετοί αναλυτές θεώρησαν πως η Ρωσία μπροστά στο άνοιγμα του NATO στην πρώην ζώνη άμεσης επιρροής της θα αισθανόταν απειλούμενη,

μ' αποτέλεσμα στο εσωτερικό της χώρας να εγείρονται αντιδράσεις για την παρουσία του NATO, να υπάρχει σκεπτικισμός για τη συνέχιση των συνομιλιών με τη Δύση, αλλά και να αναβιώνουν ακραίες θέσεις και απόψεις για τη συμμαχία.

Επίσης διαμορφώθηκε η άποψη ότι, η διεύρυνση θα συντελούσε στην δημιουργία εντάσεων με τις χώρες που γειτνιάζει η Ρωσία και πιθανών να λειτουργούσε αποσταθεροποιητικά στην περιοχή.

Ένα άλλο πρόβλημα που πιθανών να ανέκυπτε, θα ήταν το πώς η συμμαχία θα μπορούσε να προστατέψει ένα διευρυμένο αριθμό μελών στην περίπτωση ενδεχόμενης επίθεσης.¹³

Παρόλο που υπήρξαν σημαντικές αντιρρήσεις για τη διεύρυνση της συμμαχίας, δεν στάθηκαν ικανές να ανακόψουν την εξέλιξη του NATO, γεγονός που θα δημιουργούσε πρόβλημα στον τομέα της αμυντικής θωράκισης της Ευρώπης και στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής των κρατών – μελών.

1.6 Το NATO ως διεθνής θεσμός

Ένα ακόμα ερώτημα που ανέκυψε μετά το τέλος του Ψυχρού πολέμου, ήταν για το ρόλο των θεσμών και το πώς αυτοί εξυπηρετούν την ειρήνη και την ασφάλεια. Το NATO, η Ε.Ε., ο ΟΑΣΕ, αποτελούν μερικούς από τους θεσμούς που σκοπό έχουν την διασφάλιση και την διατήρηση της ηρεμίας στην περιοχή της Ευρώπης αλλά και ευρύτερα αυτής. Είναι ικανοί λοιπόν οι θεσμοί από μόνοι τους να εξασφαλίσουν την ειρήνη σε κάθε κράτος;

Αρκετοί θεωρητικοί πιστεύουν ότι οι θεσμοί λειτουργούν ως μηχανισμοί σταθερότητας. Όπως αναφέρει και Robert Keohane, η διατήρηση της ειρήνης στην Ευρώπη μετά το Ψυχρό πόλεμο, οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στην λειτουργία των θεσμών.¹⁴ Με βάση τις απόψεις αυτών οι θεσμοί έχουν την

---

¹³ JACKSON-SORENSEN, «Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων», Εκδόσεις GUTENBERG 2006, σελ.148-150.

¹⁴ Robert O. Keohane, "The Diplomacy of Structural Change: Multilateral Institutions and State Strategies" Westview Press, 1993

ικανότητα να προφυλάσσουν τα κράτη από τον πόλεμο και να τα οδηγούν σε πολιτικές συνεργασίας.

Σύμφωνα όμως με τη ρεαλιστική άποψη το διεθνές σύστημα είναι άναρχο, τα κράτη ενδιαφέρονται για την αύξηση της ισχύος τους και την επιβίωσή τους. Υπό το πλαίσιο αυτό οι θεσμοί εξαρτώνται από τις αποφάσεις των κρατών – μελών του διεθνούς συστήματος.¹⁵ Τα κράτη μέσα από ορθολογική σκέψη και με βάση το συμφέρον τους, χρησιμοποιούν ή διαμορφώνουν τους θεσμούς έτσι ώστε να διατηρούν τη δυναμική τους ή και να την αυξάνουν.¹⁶ Οι θεσμοί αποτελούν πεδίο για δυναμικές διακρατικές σχέσεις. Οι θεσμοί συνεπώς αποτελούν εξαρτημένες μεταβλητές στις αποφάσεις των κρατών που απαρτίζουν το διεθνές σύστημα. Το NATO αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα διεθνούς θεσμού. Σύμφωνα πάντα με τη ρεαλιστική θεώρηση, το NATO έπαιξε κεντρικό ρόλο στην αποτροπή συμπλοκών κατά την περίοδο του Ψυχρού πολέμου. Μετά την κατάρρευση του Σοβιετικού μπλοκ το NATO θα πρέπει να ανασυσταθεί υπό το πρίσμα της καινούργιας διανομής ισχύος στην Ευρώπη.

---

¹⁵ <http://www.ifestos.edu.gr/12PolitikesOpseis.htm>

¹⁶ John J. Mearsheimer «The False Promise of International Institutions», international security 1994/95 (vol.19, no 3)

Κεφάλαιο 2ο

2. Το NATO και Πολυεθνικοί Οργανισμοί

2.1 Γενικά.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, ο στόχος της Ευρώ-Ατλαντικής Συμμαχίας ήταν κατά κύριο λόγο η διαφύλαξη της ειρήνης και της σταθερότητας στην Ευρώπη, μετά όμως το τέλος του ψυχρού πολέμου η συμμαχία ανέλαβε ένα νέο ρόλο. Με βάση τα αποτελέσματα της Συνθήκης της Ρώμης του 1991¹⁷ η Συμμαχία θα έχει πλέον μια συνεχόμενα μεγαλύτερη και ευρύτερη συνεργασία τόσο σε επίπεδο κρατών, αλλά όσο και σε πλαίσιο μεταξύ διεθνών οργανισμών. Το τέλος του ψυχρού πολέμου βρίσκει την Ευρωπαϊκή Ένωση να μεταλλάσσεται και αυτή με τη σειρά της, να μεγαλώνει και να παίζει σημαντικότερο ρόλο στις εξελίξεις της περιοχής. Μαζί με την Ευρωπαϊκή Ένωση αναπτύσσονται και άλλοι οργανισμοί-μη κυβερνητικοί οργανισμοί-αρκετοί εκ των οποίων έχουν ως σκοπό να βοηθήσουν στη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ακόμα και στον τομέα της ασφάλειας, ενώ παράλληλα οι υφιστάμενοι διακρατικοί οργανισμοί-όπως ο οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, οργανισμός ασφάλειας και συνεργασίας της Ευρώπης-συνεχίζουν να υπάρχουν και να παίζουν κι αυτοί το δικό τους σημαντικό ρόλο στον τομέα της ασφάλειας. Η δεκαετία του ενενήντα ήταν μια δεκαετία σημαντικών αλλαγών τόσο για το χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και για το χώρο της συμμαχίας, καθώς δημιουργήθηκαν νέες πολιτικές, άλλαξε το γεωστρατηγικό και γεωπολιτικό περιβάλλον της περιοχής και δημιουργήθηκαν νέα θέματα ασφαλείας. Το NATO παρατηρούμε ήδη να βρίσκεται σε μια διαρκή μετεξέλιξη και μετασχηματισμό. Ιδιαίτερα στις αρχές του 21^{ου} αι., μετά το τρομοκρατικό χτύπημα της 11/9/2001 στη Νέα Υόρκη, το NATO αναγκάζεται να αναπροσαρμόσει την πολιτική του απέναντι στη παρουσία νέων απειλών. Το συγκεκριμένο γεγονός αποτελεί ουσιαστικά και το εφαλτήριο με το οποίο η συμμαχία αρχίζει πλέον και σκέφτεται παγκόσμια και όχι μόνο περιφερειακά.

---

¹⁷ www.nato.int/doc/comm/49-95/c911108a.htm

Ο ρόλος της Συμμαχίας πλέον δεν είναι τοπικός αλλά παγκόσμιος, με συνέπεια το NATO να πρέπει να συνεργάζεται και με τους υπόλοιπους διεθνείς οργανισμούς έτσι ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις νέες εξελίξεις που παρουσιάζονται στον εικοστό πρώτο αιώνα. Πως όμως είναι δυνατόν διαφορετικής μορφής και υφής οργανισμοί να μπορούν να συνεργαστούν με έναν συμμαχικό οργανισμό αμυντικού χαρακτήρα; Στο παρόν κεφάλαιο θα εξεταστεί με ποιο τρόπο η συμμαχία μπορεί να συνεργαστεί με τους παραπάνω οργανισμούς.

2.2 Το NATO και τα Ηνωμένα Έθνη (ΟΗΕ)

Το NATO και τα Ηνωμένα Έθνη (ΟΗΕ) μοιράζονται από κοινού τη δέσμευση τους για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Οι δύο οργανισμοί συνεργάζονται σε αυτόν τον τομέα από τις αρχές της δεκαετίας του 1990.¹⁸

Στη Σύνοδο Κορυφής του NATO στο Σικάγο το Μάιο του 2012, οι Αρχηγοί Κρατών και Κυβερνήσεων επανέλαβαν τις δεσμεύσεις που είχαν αναλάβει στη Σύνοδο Κορυφής της Λισαβόνας το 2010, για την συνέχιση της ενίσχυσης της συνεργασίας με τα Ηνωμένα Έθνη μέσω του πολιτικού διαλόγου και της πρακτικής συνεργασίας.

Η νέα στρατηγική αντίληψη του NATO, η οποία εγκρίθηκε κατά τη Σύνοδο Κορυφής της Λισαβόνας¹⁹, δεσμεύει τη Συμμαχία για την πρόληψη των κρίσεων, τη διαχείριση των συγκρούσεων και τη σταθεροποίηση μετά τη σύγκρουση, μέσω της στενότερης συνεργασίας με τους διεθνείς εταίρους του NATO, τον πιο σημαντικό τον ΟΗΕ και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο ΟΗΕ βρίσκεται στο επίκεντρο του πλαισίου των διεθνών οργανισμών εντός των

---

¹⁸ http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_50321.htm

¹⁹ http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_68877.htm

οποίων η Συμμαχία λειτουργεί, μια αρχή που κατοχυρώνεται στην ιδρυτική συνθήκη του NATO²⁰.

Κατόπιν ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας, το NATO έλαβε την εντολή για τις επιχειρήσεις του στα Δυτικά Βαλκάνια και στο Αφγανιστάν, καθώς και το πλαίσιο για την αποστολή του NATO στο Ιράκ. Πιο πρόσφατα, η επιχείρηση του NATO για την προστασία των αμάχων και πολιτών σε κατοικημένες περιοχές που βρίσκονται υπό την απειλή της επίθεσης στη Λιβύη το 2011, διεξήχθη υπό την υποστήριξη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Το NATO παρείχε επίσης υποστήριξη σε επιχειρήσεις του ΟΗΕ, συμπεριλαμβανομένης της υλικοτεχνικής βοήθειας προς την Αφρικανική Ένωση. Ο ΟΗΕ ενέκρινε επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης στο Νταρφούρ του Σουδάν και στη Σομαλία. Υποστήριξη του έργου του ΟΗΕ σε επιχειρήσεις ανακούφισης καταστροφών στο Πακιστάν, μετά το μεγάλο σεισμό του 2005. Παράλληλα παρείχε προστασία με συνοδεία των εμπορικών πλοίων που μεταφέρουν ανθρωπιστική βοήθεια, βάση του Παγκόσμιου Επισιτιστικού Προγράμματος στα ανοικτά των ακτών της Σομαλίας.

Η στενή συνεργασία μεταξύ του NATO και του ΟΗΕ και των μέσων τους είναι ένα σημαντικό στοιχείο για την ανάπτυξη ενός διεθνούς «ολοκληρωμένου σχεδίου αντιμετώπισης» για τη διαχείριση κρίσεων και των επιχειρήσεων.

Με τα χρόνια, η συνεργασία NATO-ΟΗΕ έχει επεκταθεί αρκετά, ώστε να συμπεριλάβει τις διαβουλεύσεις μεταξύ του NATO και του ΟΗΕ ειδικευμένων φορέων σε θέματα όπως: η μέθοδος για τη διαχείριση κρίσεων, η πολιτικο-στρατιωτική συνεργασία, η κατάρτιση και η εκπαίδευση του προσωπικού, η υλικοτεχνική υποδομή, η καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, η δράση κατά των ναρκών, ο ρόλος της γυναίκας στο NATO, η ειρήνη και η ασφάλεια,

---

²⁰ http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm

ο έλεγχος των εξοπλισμών και της μη διάδοσης των πυρηνικών όπλων και η καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

Η πολυπλοκότητα των προκλήσεων ασφαλείας που εμφανίζονται στη σύγχρονη εποχή, απαιτεί ένα ευρύτερο διάλογο μεταξύ του NATO και του ΟΗΕ. Το 2010, μετά την συμφωνία ΟΗΕ-NATO το 2008 σχετικά με τη συνεργασία τους, το NATO ενίσχυσε την παρουσία του με τη δημιουργία της θέσης του Πολιτικό Συνδέσμου του NATO στα Ηνωμένα Έθνη, εκτός από εκείνη του αξιωματικού συνδέσμου, που είχε δημιουργηθεί το 1999. Αυτή η ενισχυμένη συνεργασία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της συνεισφοράς του NATO σε μια συνολική προσέγγιση όπως περιγράφεται στη Σύνοδο Κορυφής του Βουκουρεστίου το 2008²¹.

2.3 Το NATO και η Ε.Ε²².

Κοινά στρατηγικά συμφέροντα μεταξύ NATO και Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), οδήγησαν τους δύο οργανισμούς στο να συνεργάζονται αμοιβαία σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος και να εργάζονται δίπλα-δίπλα στην διαχείριση κρίσεων, την ανάπτυξη ικανοτήτων και πολιτικών διαβουλεύσεων. Στη Σύνοδο Κορυφής της Λισαβόνας τον Νοέμβριο του 2010²³, οι Σύμμαχοι υπογράμμισαν την αποφασιστικότητά τους για τη βελτίωση της στρατηγικής-εταιρικής σχέσης μεταξύ NATO και ΕΕ.

Η νέα Στρατηγική Αντίληψη του NATO, η οποία εγκρίθηκε στη Λισαβόνα, δεσμεύει τη Συμμαχία για την πρόληψη των κρίσεων, τη διαχείριση των συγκρούσεων και τη σταθεροποίηση μετά τη σύγκρουση, με την στενότερη συνεργασία με τους διεθνείς εταίρους του NATO, κυρίως τα Ηνωμένα Έθνη και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

---

²¹ www.nato.int/docu/review/2008/03/ART1/GR/index.htm

²² http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49217.htm

²³ http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_68877.htm

Η Στρατηγική Αντίληψη αναφέρει σαφώς ότι η ενεργή και αποτελεσματική συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση, συμβάλλει στη συνολική ασφάλεια του Ευρω-Ατλαντικού χώρου. Συνεπώς, η ΕΕ αποτελεί ένα μοναδικό και σημαντικό εταίρο για το ΝΑΤΟ.

Το ΝΑΤΟ αναγνωρίζει τη σημασία μιας ισχυρότερης και πιο ικανής ευρωπαϊκής άμυνας. Η Συνθήκη της Λισαβόνας αναφέρει ένα πλαίσιο για την ενίσχυση των ικανοτήτων της Ε.Ε. για την αντιμετώπιση των κοινών προκλήσεων ασφαλείας.

Το ΝΑΤΟ και η Ε.Ε. μπορεί και πρέπει να αλληλοσυμπληρώνονται και να αλληλο-ενισχύονται με σκοπό την υποστήριξη της διεθνούς ειρήνης και ασφαλείας. Η στενή συνεργασία μεταξύ του ΝΑΤΟ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την ανάπτυξη ενός διεθνούς σχεδίου «ολοκληρωμένης προσέγγισης» για τη διαχείριση των κρίσεων και των επιχειρήσεων, η οποία απαιτεί την αποτελεσματική εφαρμογή τόσο των στρατιωτικών και μη στρατιωτικών μέσων.

Η Σύνοδος Κορυφής του Σικάγου το Μάιο του 2012²⁴ επανέλαβε αυτές τις αρχές, υπογραμμίζοντας ότι το ΝΑΤΟ και η ΕΕ διακατέχονται από κοινές αξίες και στρατηγικά συμφέροντα. Η ΕΕ είναι ένα μοναδικός και σημαντικός εταίρος για το ΝΑΤΟ. Η ενίσχυση αυτής της στρατηγικής εταιρικής σχέσης, όπως συμφωνήθηκε από τους δύο οργανισμούς και περιλαμβάνονται στη Στρατηγική Αντίληψη, είναι ιδιαίτερα σημαντική στο σημερινό περιβάλλον της λιτότητας.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Γενικός Γραμματέας του ΝΑΤΟ συνεργάζεται στενά με τους ομολόγους του στην ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Herman Van Rompuy, του προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής José Manuel Durao Barroso, του προέδρου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Martin Schulz, καθώς και την Υπάτη Εκπρόσωπο / Αντιπρόεδρο της Επιτροπής βαρόνη Ashton. Οι θεσμικού χαρακτήρα σχέσεις μεταξύ του ΝΑΤΟ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης ξεκίνησαν το 2001, με

---

²⁴ <http://www.nato.int/docu/review/2012/Chicago>

βάση τα μέτρα που ελήφθησαν κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 για την προώθηση της μεγαλύτερης ευρωπαϊκής ευθύνης σε θέματα άμυνας.

2.4 NATO και ΜΚΟ

Τα τελευταία χρόνια το NATO, μέσα από τη διαδικασία επαναπροσδιορισμού της ταυτότητας και του σκοπού του, έχει εμπλακεί δυναμικά στην προσπάθεια για τη σταθεροποίηση και την ανοικοδόμηση των χωρών που εξέρχονται από συγκρούσεις. Η επιτυχία αυτής της προσπάθειας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το συστηματικό συντονισμό μεταξύ στρατιωτικών και πολιτικών παραγόντων. Σύμφωνα με τη Στρατηγική Αντίληψη του NATO, που εγκρίθηκε κατά τη Σύνοδο Κορυφής της Λισαβόνας τον Νοέμβριο του 2010²⁵, η «συνεργασία για την ασφάλεια» είναι ένα από τα τρία βασικά καθήκοντα του NATO. Η προώθηση της ευρωατλαντικής ασφάλειας διασφαλίζεται καλύτερα μέσα από ένα ευρύ δίκτυο σχέσεων συνεργασίας με χώρες και οργανισμούς σε όλο τον κόσμο. Οι πολύπλοκες και απρόβλεπτες προκλήσεις σε ένα διαρκώς εξελισσόμενο περιβάλλον ασφαλείας, καθιστούν ιδιαίτερα δύσκολο χώρα ή οργανισμός να ανταπεξέλθει αυτών μόνη της. Κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων δεκαετιών, η Συμμαχία έχει αναπτύξει ένα δίκτυο συνεργασιών με τις χώρες στον Ευρω-Ατλαντικό χώρο, τη Μεσόγειο και την περιοχή του Κόλπου (MD / ICI). Το NATO έχει επίσης αναπτύξει ειδικές συνεργασίες με τη Ρωσία, την Ουκρανία και τη Γεωργία. Κάθε εταιρική σχέση βασίζεται σε προγράμματα συνεργασίας στους τομείς της διαχείρισης κρίσεων, την τρομοκρατία, την ασφάλεια των συνόρων, τον πολιτικό σχεδιασμό έκτακτης ανάγκης και την καταπολέμηση της διάδοσης των όπλων μαζικής καταστροφής. Το NATO έχει καλλιεργήσει επίσης δεσμούς με άλλους διεθνείς οργανισμούς όπως τα Ηνωμένα Έθνη, την Ευρωπαϊκή Ένωση, και τον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) και άλλοι. Η Συμμαχία αναπτύσσει επίσης τη

---

²⁵ <http://www.nato.int/cps/en/natolive/news>

συνεργασία σε συγκεκριμένους τομείς, με μια σειρά από μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), όπως η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού²⁶.

Η σχέση μεταξύ του NATO και των ΜΚΟ είναι μία αρκετά ενδιαφέρουσα περίπτωση συνεργασίας, καθώς οι ΜΚΟ αποτελούν ιδιωτικούς ανεπίσημους φορείς που ασκούν μικρότερη επιρροή στην εγχώρια ή διεθνή πολιτική. Ο ρόλος τους όμως τα τελευταία χρόνια γίνεται ολοένα και πιο σημαντικός, λόγω των υπηρεσιών που προσφέρουν την επαύριον εμφυλίου πολέμου ή ανθρωπιστικής κρίσης. Οι ΜΚΟ στις περιπτώσεις αυτές αναδεικνύονται σε σημαντικούς δρώντες λειτουργώντας ως εκτελεστές των πολιτικών που έχουν χαραξεί οι Διακυβερνητικοί Οργανισμοί.²⁷

Κατά την εξέταση της σχέσης μεταξύ του NATO και της κοινότητας των ΜΚΟ, διαπιστώνονται σημαντικές διαφορές μεταξύ των ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται σε εμπόλεμες περιοχές. Αρκετές είναι οι περιπτώσεις όπου οι ΜΚΟ εξέφρασαν διαφορετικές απόψεις σχετικά με το ρόλο του NATO σε καταστάσεις σύγκρουσης, ή μετά από συγκρούσεις. Παρ'όλα αυτά, υπάρχουν σημαντικά κοινά θέματα που ενώνουν όλο και πιο μεγάλο αριθμό ΜΚΟ με το NATO²⁸.

Κατά την τελευταία δεκαετία, ισχυρές φωνές εντός της κοινότητας των ΜΚΟ έχουν υποστηρίξει ότι η εμπλοκή του NATO σε μη στρατιωτικές δραστηριότητες είναι εγγενώς προβληματική ακόμη και αντιπαραγωγική. Από την πλευρά τους, αυτό δεν οφείλεται μόνο σε διαδικαστικά προβλήματα.

Με πρόσχημα την ταυτότητα του Οργανισμού(ως Δυτική στρατιωτική οργάνωση) και των συμφερόντων που πιστεύουν ότι αυτός εξυπηρετεί, θεωρούν ότι το NATO δεν είναι ο κατάλληλος Οργανισμός που θα προσφέρει τις απαραίτητες πολιτικές πτυχές της ανοικοδόμησης μιας χώρας. Ως εκ τούτου, πολλές ΜΚΟ έχουν προσπαθήσει να αποστασιοποιηθούν από τις

---

²⁶ <http://www.aofs.org/2012/05/07/how-nato-partners-with-other-countries-international-organizations-and-ngos>

²⁷ ROD HAGUE, MARTIN HARROP «Συγκριτική Πολιτική και Διακυβέρνηση» Εκδόσεις Κριτική, σελ. 161-162

²⁸ <http://www.questia.com/library/1G1-251460979/divided-partners-the-challenges-of-nato-ngo-cooperation>

δραστηριότητες του NATO, ενώ αρκετές έχουν δημοσίως ζητήσει από τη συμμαχία να θέσει τέρμα σε ορισμένες από τις δραστηριότητες για την οικοδόμηση της ειρήνης. Από την πλευρά τους, οι αξιωματούχοι του NATO έχουν συχνά επικρίνει τις πρακτικές των ΜΚΟ, αμφισβητώντας την ικανότητά τους να προσφέρουν αποτελεσματική βοήθεια στους αμάχους σε εμπόλεμες περιοχές. Όπως όμως αναφέρει και ο πρόεδρος της Ελληνικής ένωσης για την Ατλαντική και Ευρωπαϊκή Συνεργασία κ. Θ. Γεωργίου²⁹, «Η αναβάθμιση του ρόλου των ΜΚΟ μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά στην εμπέδωση κλίματος εμπιστοσύνης και ασφάλειας μεταξύ των κρατών, καθώς οι νέες διαστάσεις του όρου ασφάλεια κάνουν εντατική την αναζήτηση νέων διόδων επικοινωνίας μεταξύ των λαών, πάνω και πέρα από την κρατική δράση».

2.5 NATO και ΟΑΣΕ

Το NATO και ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), εργάζονται από κοινού για την οικοδόμηση της ασφάλειας και την προώθηση της σταθερότητας στον Ευρω-Ατλαντικό χώρο. Οι δύο οργανισμοί συνεργάζονται τόσο σε πολιτικό όσο και σε επιχειρησιακό επίπεδο σε τομείς όπως η πρόληψη των συγκρούσεων, η διαχείριση κρίσεων και την αντιμετώπιση νέων απειλών κατά της ασφάλειας.

Στη Σύνοδο Κορυφής της Λισαβόνας τον Νοέμβριο του 2010, οι Σύμμαχοι υπογράμμισαν τη σημασία του ΟΑΣΕ ως περιφερειακό οργανισμό ασφάλειας και ως ένα φόρουμ διαλόγου για θέματα που αφορούν την ευρωατλαντική ασφάλεια, όπως αποδεικνύεται από τη Διαδικασία της Κέρκυρας. (Η Διαδικασία της Κέρκυρας ξεκίνησε κατά την άτυπη σύνοδο των υπουργών Εξωτερικών του ΟΑΣΕ τον Ιούνιο του 2009, στον απόηχο της κρίσης στη Γεωργία τον Αύγουστο του 2008, η οποία κατέστησε σαφές τους συνεχιζόμενους κινδύνους για τη συλλογική ασφάλεια από ανεπίλυτες

---

²⁹ Ομιλία του προέδρου της ΕΕΑΕΣ στο Μέγαρο Μουσικής για τα 60 χρόνια της Ελλάδας στο NATO, υπό το ΕΛΙΑΜΕΠ, Αθήνα 16-2-2012

συγκρούσεις στην ευρύτερη ευρωπαϊκή περιοχή. Ο κύριος στόχος είναι να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη και να προωθηθεί ο διάλογος για ευρύτερη ευρωπαϊκή ασφάλεια).

Περιλαμβάνοντας τις πολιτικές, στρατιωτικές, οικονομικές, περιβαλλοντικές και ανθρώπινες διαστάσεις, ο ΟΑΣΕ διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην προώθηση της ασφάλειας και της συνεργασίας. Οι Σύμμαχοι στοχεύουν στην περαιτέρω ενίσχυση της συνεργασίας του NATO με τον ΟΑΣΕ, τόσο σε πολιτικό όσο και σε επιχειρησιακό επίπεδο, ιδίως σε τομείς όπως στην πρόληψη των συγκρούσεων και στην επίλυση της σύγκρουσης, την αποκατάσταση, και στην αντιμετώπιση των νέων απειλών για την ασφάλεια.

Σε πολιτικό επίπεδο, το NATO και ο ΟΑΣΕ διαβουλεύονται μεταξύ τους για θέματα περιφερειακής ασφάλειας. Καθένας από αυτούς τους οργανισμούς έχει αναπτύξει ξεχωριστά πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην ασφάλεια και στην συνεργασία των χωρών στην περιοχή της Μεσογείου.

Σε επιχειρησιακό επίπεδο, η συνεργασία στον τομέα της πρόληψης των συγκρούσεων, στη διαχείριση κρίσεων και στην αποκατάσταση μετά από συγκρούσεις, υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων.

Οι δύο οργανισμοί αλληλοσυμπληρώνονται στις προσπάθειες τους για την ασφάλεια και την συνεργασία. Οι πρωτοβουλίες του NATO για την υποστήριξη της αμυντικής μεταρρύθμισης, συμπεριλαμβανομένου του έλεγχου των όπλων, της εκκαθάρισης των ναρκοπεδίων και της καταστροφή των αποθεμάτων των όπλων και των πυρομαχικών, συνάδουν με τις προσπάθειες του ΟΑΣΕ για την πρόληψη των συγκρούσεων και την αποκατάσταση της σταθερότητας μετά από συγκρούσεις.

Η συνεργασία των δύο οργανισμών επεκτείνεται και σε τομείς όπως ανταλλαγή απόψεων και πληροφοριών σχετικά με θέματα ασφάλειας των συνόρων, του αφοπλισμού, του ελέγχου (ιδίως, τον έλεγχο της εξάπλωσης των μικρών όπλων και ελαφρού οπλισμού), η ενεργειακή ασφάλεια και η τρομοκρατία. NATO και ΟΑΣΕ συντονίζουν τις ενέργειές τους σχετικά με ζητήματα, όπως η ασφάλεια των συνόρων, ο αφοπλισμός, ο έλεγχος (ιδίως ο

έλεγχος της εξάπλωσης των μικρών όπλων και ελαφρού οπλισμού) , η ενεργειακή ασφάλεια και η τρομοκρατία.

Οι δύο οργανισμοί συνεργάζονται επίσης για περιβαλλοντικά θέματα που αποτελούν απειλή για την ασφάλεια, τη σταθερότητα και την ειρήνη μέσα από προγράμματα για το Περιβάλλον και την Ασφάλεια.

Η στενή συνεργασία μεταξύ του NATO και του ΟΑΣΕ είναι ένα σημαντικό στοιχείο για την ανάπτυξη μιας διεθνούς «ολοκληρωμένης προσέγγισης» για τη διαχείριση κρίσεων, η οποία απαιτεί την αποτελεσματική εφαρμογή τόσο των στρατιωτικών, όσο και μη στρατιωτικών μέσων. Η απόφαση - που ανέλαβε ο ΟΑΣΕ το Νοέμβριο του 2007 κατά την υπουργική συνάντηση της Μαδρίτης - για συμμετοχή στο Αφγανιστάν, άνοιξε ένα νέο πεδίο για τη συνεργασία μεταξύ των δύο οργανισμών, ως μέρος της ολοκληρωμένης προσέγγισης μεταξύ των διεθνών παραγόντων³⁰.

---

³⁰ http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49911.htm

Κεφάλαιο 3ο

3. Το NATO και οι νέες προκλήσεις ασφάλειας

3.1 Γενικά

Το NATO επικεντρώνεται σε τομείς που επηρεάζουν την ασφάλεια των Συμμάχων και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού: κυβερνο-πόλεμος, τρομοκρατικές απειλές και διάδοση των όπλων μαζικής καταστροφής αποτελούν ένα μέρος των προκλήσεων ασφάλειας.

Οι προκλήσεις αυτές όχι μόνον έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά, αλλά και η αντιμετώπιση τους απαιτεί από το NATO να αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο σκέπτεται γύρω από την αλληλεγγύη της Συμμαχίας και το πώς συνεργάζεται με την ευρύτερη διεθνή κοινότητα, ειδικά με τους πολιτικούς πρωταγωνιστές και τον ιδιωτικό τομέα³¹.

Το πρώτο κοινό χαρακτηριστικό των προκλήσεων αυτών είναι ότι δεν επηρεάζουν υποχρεωτικά όλους τους Συμμάχους με τον ίδιο τρόπο. Μια τρομοκρατική επίθεση σε έναν μόνον Σύμμαχο μπορεί να δημιουργήσει μια συλλογική ανησυχία, όμως μπορεί να μην θεωρηθεί αυτομάτως ως μια επίθεση εναντίον της Συμμαχίας ως σύνολο. Το ίδιο ισχύει και για μια κυβερνοεπίθεση στο τραπεζικό σύστημα ή μια επίθεση στον εφοδιασμό ενέργειας σε ένα Σύμμαχο ατομικά.

Ένα δεύτερο κοινό χαρακτηριστικό των νέων προκλήσεων είναι το γεγονός ότι δεν απαιτούν απαραίτητα μια στρατιωτική αντίδραση. Μια καλά ενορχηστρωμένη επίθεση στον κυβερνοχώρο μπορεί να παραλύσει ένα κράτος με τρόπους που στο παρελθόν θα μπορούσαν να επιτευχθούν από μια ξένη εισβολή. Ωστόσο, εάν οι επιτιθέμενοι ήταν μια ΜΚΟ, για παράδειγμα,

---

³¹ <http://www.nato.int/docu/review/2010/Lisbon-Summit/New-Nato/GR/index.htm>

το NATO μετά δυσκολίας θα ήταν σε θέση να απαντήσει με στρατιωτικά αντίποινα.

Επομένως αυτό που χρειάζεται είναι μια νέα ισορροπία μεταξύ του παρόντος και του μέλλοντος: το NATO πρέπει να αναπτύξει μια κουλτούρα πολιτικής συζήτησης η οποία δεν θα περιορίζεται σε θέματα που εμπλέκουν άμεσα το NATO στρατιωτικά, αλλά που επίσης περιλαμβάνουν θέματα που μπορεί να έχουν «μόνον» πολιτική σχέση.

3.2 NATO και κυβερνοπόλεμος

Στο πλαίσιο της ραγδαίας αναπτυσσόμενης τεχνολογίας, το NATO συστηματοποιεί τις προσπάθειές του για να αντιμετωπίσει το ευρύ φάσμα των απειλών του κυβερνοχώρου με στόχο τα δίκτυα της Συμμαχίας σε καθημερινή βάση. Οι Σύμμαχοι του NATO αναγνωρίζουν ότι η αυξανόμενη πολυπλοκότητα των επιθέσεων στον κυβερνοχώρο καθιστά την προστασία των πληροφοριών και των επικοινωνιών της Συμμαχίας επείγουσα ανάγκη για το NATO.

Τον Ιούνιο του 2011, το NATO υιοθέτησε μια νέα πολιτική άμυνας στον κυβερνοχώρο και ένα νέο σχετικό σχέδιο δράσης, το οποίο καθορίζει ένα σαφές όραμα για το πώς η Συμμαχία σχεδιάζει να ενισχύσει τις προσπάθειές της στον κυβερνοχώρο. Η πολιτική αυτή επαναλαμβάνει ότι κάθε συλλογική αμυντική αντίδραση υπόκειται σε αποφάσεις του Βορειοατλαντικού Συμβουλίου.

Κορυφαία προτεραιότητα του NATO στην άμυνα του κυβερνοχώρου, είναι η προστασία των συστημάτων επικοινωνιών που ανήκουν και λειτουργούν από τη Συμμαχία. Η προστασία των εθνικών υποδομών ζωτικής σημασίας εξακολουθεί να αποτελεί εθνική αρμοδιότητα, η οποία απαιτεί από τα κράτη να επενδύουν πόρους για την ανάπτυξη των δυνατοτήτων τους. Το NATO βοηθά τους Συμμάχους στις προσπάθειές τους να δημιουργήσουν άμυνα απέναντι στην νέα απειλή με την ανταλλαγή πληροφοριών, βέλτιστων

πρακτικών και τη διεξαγωγή ασκήσεων αντιμετώπισης απειλών κυβερνοχώρου.

Σύμφωνα με την εντολή της Λισαβόνας³², η άμυνα στον κυβερνοχώρο έχει ενσωματωθεί στα πλαίσια της Διαδικασίας Αμυντικού Σχεδιασμού του ΝΑΤΟ.

Καθώς οι απειλές στον κυβερνοχώρο αψηφούν τα σύνορα του κράτους, η συνεργασία με τους εταίρους και τους διεθνείς οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), για την άμυνα στον κυβερνοχώρο είναι ένα σημαντικό στοιχείο της αναθεωρημένης πολιτικής του ΝΑΤΟ.

Το καλοκαίρι του 2008, ο πόλεμος στη Γεωργία³³ απέδειξε ότι οι επιθέσεις στον κυβερνοχώρο έχουν τη δυνατότητα να πλήξουν σημαντικά τις αμυντικές δομές ενός κράτους. Η ανάπτυξη και η χρήση των καταστρεπτικών εργαλείων στον κυβερνοχώρο μπορούν να απειλήσουν την εθνική και ευρω-ατλαντική ασφάλεια και σταθερότητα, καθώς αποτελούν μια νέα εξελισσόμενη στρατηγική απειλή.

Το ΝΑΤΟ αντιδρώντας στα νέα δεδομένα απειλών, αποφάσισε να αναθεωρήσει την πολιτική του για την άμυνα του κυβερνοχώρου, με σκοπό τη δημιουργία ενός σχεδίου δράσης αντιμετώπισης των κυβερνοαπειλών. Το σχέδιο αυτό προσφέρει μια συντονισμένη προσέγγιση για την άμυνα στον κυβερνοχώρο σε ολόκληρη τη Συμμαχία με έμφαση στην πρόληψη των επιθέσεων στον κυβερνοχώρο και την οικοδόμηση ανθεκτικότητας. Στα πλαίσια του σχεδίου αυτού, θα δημιουργηθεί ένας υπολογιστής ο οποίος θα έχει τη δυνατότητα να αντιμετωπίζει αυτές τις απειλές και υπολογίζεται να είναι λειτουργήσιμος τον Οκτώβριο του 2013. Παράλληλα δημιουργείται ένα δίκτυο ανταλλαγής πληροφοριών και ανάλυσης της κατάστασης, ομάδων ταχείας αντίδρασης για την προστασία των κρατικών συστημάτων, αλλά και προστασία συστημάτων του ΝΑΤΟ³⁴.

---

³² <http://www.nato.int/cps/en/natolive/news>

³³ <http://www.europarl.europa.eu/news/el/news-room/content/20101025STO89965>

³⁴ www.nato.int/cps/en/natolive/75747.htm

3.3 Αποτροπή τρομοκρατικών ενεργειών.

Ο αγώνας κατά της τρομοκρατίας είναι ψηλά στην ατζέντα του NATO . Σε κάθε σύσκεψη ή συνεδρίασή του το NATO, καθιστά σαφές ότι η τρομοκρατία αποτελεί μια πραγματική και σοβαρή απειλή για την ασφάλεια και της Συμμαχίας και των μελών της . Το NATO συνεχίζει την καταπολέμηση αυτής της μάστιγας , ατομικά και συλλογικά , σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών³⁵.

Η τρομοκρατία είναι μια παγκόσμια απειλή που δεν γνωρίζει σύνορα, έθνη ή θρησκεία. Αποτελεί μια πρόκληση που η διεθνής κοινότητα πρέπει να αντιμετωπίσει από κοινού. Μετά τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 , το NATO έχει εμπλακεί ενεργά στον αγώνα κατά της τρομοκρατίας. Σύμφωνα με το άρθρο 5 της Συνθήκης της Ουάσιγκτον³⁶, το NATO ενεργοποίησε τη ρήτρα της συλλογικής Συμμαχικής άμυνας για πρώτη φορά στην ιστορία της .

Η πολυδιάστατη φύση της τρομοκρατίας είναι τέτοια που το NATO έχει εμπλακεί σε μια σειρά πρωτοβουλιών - πολιτικού, επιχειρησιακού, στρατιωτικού, τεχνολογικού και επιστημονικού χαρακτήρα - για την αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος . Η δημιουργία της Διεύθυνσης Ασφάλειας αναδυόμενων προκλήσεων στο Αρχηγείο του NATO , τον Αύγουστο του 2010, αντανακλά την πρόθεση του NATO να αντιμετωπίσει ένα αυξανόμενο φάσμα μη παραδοσιακών – συμβατικών - κινδύνων και προκλήσεων, συμπεριλαμβανομένης και της τρομοκρατίας.

Η Συμμαχία συμβάλλει στον αγώνα της διεθνούς κοινότητας κατά της τρομοκρατίας με διάφορους τρόπους. Πρώτον, το NATO αποτελεί ένα μόνιμο φόρουμ διαβούλευσης, ικανό να μετατρέψει τις συζητήσεις σε συλλογικές αποφάσεις και δράσεις . Δεύτερον, το NATO έχει στη διάθεσή του στρατιωτικές και μη στρατιωτικές δυνατότητες που μπορούν να συμβάλουν στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας ή διαχειρίζονται τις συνέπειες μιας

---

³⁵ http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_77646.htm

³⁶ http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm

επίθεσης. Τρίτον, το NATO συνεργάζεται ως μέρος ενός πολύ μεγάλου διακρατικού δικτύου με άλλα κράτη και διεθνείς οργανισμούς .

3.4 NATO και όπλα μαζικής καταστροφής

Το NATO κατέστησε σαφές ότι "η διάδοση των πυρηνικών όπλων και άλλων όπλων μαζικής καταστροφής (WMD) και των μέσων διανομής τους, απειλεί με ανυπολόγιστες συνέπειες την παγκόσμια σταθερότητα και ευημερία. Κατά τη διάρκεια της επόμενης δεκαετίας, ο πολλαπλασιασμός του φαινομένου θα είναι πιο έντονος σε ορισμένες από τις πιο ασταθείς περιοχές του κόσμου ".

Οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων τόνισαν περαιτέρω, κατά τη σύνοδο κορυφής τους στο Σικάγο το Μάιο του 2012, ότι «η διάδοση απειλεί το κοινό μας όραμα για τη δημιουργία των αναγκαίων προϋποθέσεων για έναν κόσμο χωρίς πυρηνικά όπλα, σύμφωνα με τους στόχους της μη διάδοσης των πυρηνικών όπλων "³⁷.

Το NATO προσπαθεί να συμβάλλει ενεργά στην πρόληψη της διάδοσης των όπλων μαζικής καταστροφής από κράτη και μη κρατικούς φορείς με διάφορους τρόπους. Ο έλεγχος των εξοπλισμών, ο αφοπλισμός και η μη διάδοση των πυρηνικών όπλων, καθώς και η ανάπτυξη και η εναρμόνιση των αμυντικών δυνατοτήτων των συμμαχικών κρατών, αποτελούν μέρος της διαδικασίας πρόληψης της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής.

Η Συμμαχία θα πρέπει να είναι σε ετοιμότητα για την αντιμετώπιση τέτοιων απειλών. Για το λόγο αυτό προετοιμάζεται συνεχώς ώστε να είναι σε θέση να ανταπεξέλθει μιας επίθεσης από όπλα μαζικής καταστροφής ή ΧΒΡΠ (χημικών, βιολογικών, ραδιολογικών και πυρηνικών όπλων- όρος για παράγοντες που μπορούν να προκαλέσουν κινδύνους στους πληθυσμούς). Ο αγώνας είναι αδιάκοπος και επίπονος, ενώ απαιτεί ιδιαίτερη εκπαίδευση,

---

³⁷ http://www.nato.int/docu/review/2010/Security_2011/2010-pictures/GR/index.htm

κατάλληλες γνώσεις και συνεχή εξάσκηση για την αντιμετώπιση τέτοιας μορφής επίθεσης³⁸.

---

³⁸ http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_50325.htm

Κεφάλαιο 4ο

4 Η περίπτωση της «Έξυπνης Άμυνας» ή «SMART DEFENCE»

4.1 Γενικά

Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης σε παγκόσμιο επίπεδο έχουν δυσμενή αντίκτυπο σε όλο το φάσμα της λειτουργίας των ενόπλων δυνάμεων των συμμαχικών χωρών. Ο αμυντικός προϋπολογισμός είναι ένα από τα κύρια συστατικά του κρατικού προϋπολογισμού και επομένως οι κυβερνήσεις είναι βέβαιο ότι θα μπουν στον πειρασμό να χρησιμοποιήσουν την άμυνα ως μεταβλητή προσαρμογής, ειδικότερα δε υπό το πρίσμα της μη ύπαρξης απτής απειλής στα σύνορα των χωρών τους, όπως συμβαίνει σήμερα στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Πολλές από τις χώρες αυτές έχουν ήδη αποφασίσει και δημοσιοποιήσει την πρόθεσή τους να προβούν σε δραστικές μειώσεις των αμυντικών δαπανών τους. Από το 2008 η παγκόσμια οικονομία διανύει τη χειρότερη περίοδό της από το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Σε αυτούς τους καιρούς της λιτότητας, κάθε ευρώ που εξοικονομείται, μετράει και, συνεπώς, οι απαιτήσεις επανεξετάζονται.

Ένα από τα πρώτα θύματα της οικονομικής κρίσης είναι η αμυντική δαπάνη του κάθε κράτους. Η αναγκαιότητα της Άμυνας είναι αδιαμφισβήτητη για κάθε κράτος και αποτελεί ένα σημαντικό πυλώνα της ισχύος του. Σημαντικός όμως παράγοντας είναι και η Οικονομία για κάθε χώρα. Θα πρέπει λοιπόν να βρεθεί η χρυσή τιμή για το πώς θα συνδυαστούν, στον παρόντα καιρό, η Άμυνα και η Οικονομία κάθε κράτους.

Επιπλέον, κατά τη διάρκεια αυτής της κρίσης το περιβάλλον ασφαλείας της Συμμαχίας έχει αλλάξει και έχει γίνει πιο ποικιλόμορφο και απρόβλεπτο. Η κρίση στη Λιβύη και στη Συρία είναι πρόσφατα παραδείγματα, υπογραμμίζοντας τον απρόβλεπτο χαρακτήρα των συγκρούσεων, αλλά και

υποδηλώνοντας την ανάγκη για σύγχρονα συστήματα και εγκαταστάσεις, καθώς και για τη μικρότερη εξάρτηση από τις Ηνωμένες Πολιτείες για δαπανηρές προηγμένες δυνατότητες³⁹.

4.2 Τα συστατικά της «Έξυπνης Άμυνας»

Κατά την Διάσκεψη Κορυφής του ΝΑΤΟ στο Σικάγο (20-21 Μαΐου 2012) τέθηκε ως επιδίωξη η διασφάλιση του στόχου ότι η Συμμαχία θα έχει στη διάθεσή της όλες τις απαραίτητες δυνατότητες, ώστε να δύναται να εφαρμόσει το Στρατηγικό Δόγμα που υιοθετήθηκε ήδη από το 2010, δηλαδή να διαθέτει ένα συνεκτικό σύνολο αναπτύξιμων, διαλειτουργικών και υποστηρίξιμων δυνάμεων, κατάλληλα εκπαιδευμένων και εξοπλισμένων, ικανών να εκπληρώσουν το επίπεδο φιλοδοξίας του ΝΑΤΟ με χρονικό ορίζοντα το 2020: (NATO Forces 2020).

Στα πλαίσια αυτά, ένα νέο σχέδιο δημιουργήθηκε στο ΝΑΤΟ: Η «Έξυπνη Άμυνα». Είναι μια έννοια και ένα σχέδιο που ενθαρρύνει τους Συμμάχους να συνεργασθούν για την ανάπτυξη, απόκτηση και διατήρηση των απαραίτητων στρατιωτικών δυνατοτήτων προς αντιμετώπιση των σημερινών προβλημάτων ασφαλείας, σύμφωνα με το Στρατηγικό Δόγμα του ΝΑΤΟ. Η πρωτοβουλία αυτή αναδεικνύει ένα νέο τρόπο σκέψης σχετικά με την απόκτηση των σύγχρονων αμυντικών δυνατοτήτων για την κάλυψη των αναγκών του ΝΑΤΟ κατά την επόμενη δεκαετία και πέραν αυτής. Το προσδοκώμενο αποτέλεσμα είναι ο καθορισμός των προτεραιοτήτων, ο συντονισμός των προσπαθειών κατά τον βέλτιστο τρόπο, η συγκέντρωση και η κοινή χρήση των δυνατοτήτων. Πιο αναλυτικά, οι πυλώνες της «Έξυπνης Άμυνας» έχουν ως εξής:

Ιεράρχηση

---

³⁹ Ομιλία κ. Α/ΓΕΕΘΑ στο Συμπόσιο Ελληνικής Ένωσης για Ατλαντική και Ευρωπαϊκή Συνεργασία με Θέμα “Οικονομική Κρίση και Άμυνα”

Η ευθυγράμμιση των εθνικών προτεραιοτήτων με αυτές του NATO αποτελεί μια πρόκληση εδώ και μερικά χρόνια. Στο πλαίσιο αυτό λοιπόν, η έξυπνη άμυνα αποτελεί μια ευκαιρία για την επίτευξη μιας ταυτόχρονης κάλυψης των απαιτήσεων και στα δύο αυτά επίπεδα, κατά τρόπο οικονομικά αποδεκτό.

Ειδίκευση

Καθώς οι προϋπολογισμοί δέχονται πιέσεις, τα έθνη πραγματοποιούν μονομερείς αποφάσεις για να εγκαταλείψουν ορισμένες δυνατότητες στρατιωτικού χαρακτήρα. Ως αποτέλεσμα, το φορτίο της διατήρησης των δυνατοτήτων αυτών σε νατοϊκό πλαίσιο, επιμερίζεται στα υπόλοιπα κράτη. Το NATO θα πρέπει να ενθαρρύνει την εξειδίκευση "μέσω σχεδιασμού", έτσι ώστε τα μέλη του αφενός να επικεντρωθούν στην περαιτέρω ανάπτυξη των σημείων υπεροχής τους και αφετέρου να συμφωνήσουν να συντονίζουν τις περικοπές των αμυντικών προϋπολογισμών τους και τις όποιες μείζονες αναθεωρήσεις του αμυντικού τους σχεδιασμού με τους λοιπούς Συμμάχους, διατηρώντας βέβαια στο ακέραιο τα εθνικά δικαιώματα ως προς την εθνική τους κυριαρχία και τη λήψη τελικών αποφάσεων.

Συνεργασία

Ενεργώντας από κοινού, τα έθνη μπορούν να έχουν πρόσβαση σε δυνατότητες που δεν θα μπορούσαν οικονομικώς να ανταπεξέλθουν, και να πετύχουν με τον τρόπο αυτό οικονομίες κλίμακας. Η συνεργασία μπορεί να λάβει διάφορες μορφές, όπως μια μικρή ομάδα χωρών με επικεφαλής ένα κράτος - μέλος, ή μέσω συμφωνημένης στρατηγικής με κριτήρια εγγύτητας, όπως για παράδειγμα τη γεωγραφία, τη νοοτροπία ή τους κοινούς εξοπλισμούς.

Συντονισμός με τους εταίρους

Το NATO δεν είναι μόνο του όμως στο χώρο της ασφάλειας και της Άμυνας. Ο απαιτούμενος συντονισμός πρέπει να γίνει και με τους εξωτερικούς παράγοντες που αντιμετωπίζουν την ίδια πρακτική: να συμφιλιώσουν τον επείγοντα χαρακτήρα των αμυντικών περικοπών με μια σύγχρονα σχεδιασμένη άμυνα. Το NATO και η ΕΕ, ιδίως δε ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας, εργάζονται από κοινού ώστε να αποφευχθούν οι επικαλύψεις και επομένως οι σπατάλες πόρων. Η ΕΕ έχει προωθήσει μια παράλληλη πρωτοβουλία με την επωνυμία “Pooling & Sharing”⁴⁰ για την εξοικονόμηση πόρων από την άμυνα. Συγκεκριμένα πεδία συνεργασίας έχουν ήδη εντοπιστεί, ιδίως για την αντιμετώπιση των αυτοσχέδιων εκρηκτικών μηχανισμών, την προστασία έναντι χημικών, βιολογικών και πυρηνικών ουσιών και την υγειονομική υποστήριξη. Πέραν αυτών, η «Έξυπνη Άμυνα» προϋποθέτει επίσης καινοτόμο πολυεθνική συνεργασία με τη βιομηχανία. Οι βιομηχανικοί εταίροι είναι στρατηγικοί συνεργάτες του NATO σε αυτό το εγχείρημα.

Η περίπτωση της «Έξυπνης Άμυνας» σε μακροπρόθεσμη βάση

Η «Έξυπνη Άμυνα» αναδείχθηκε ως μια πρωτοβουλία με μακρόπνοο ορίζοντα. Οι Αρχηγοί Κρατών και κυβερνήσεων ενέκριναν ένα συγκεκριμένο πακέτο πολυεθνικών σχεδίων, περιλαμβανομένων και αυτών για καλύτερη προστασία των δυνάμεων του NATO, καλύτερη επιτήρηση και ρεαλιστικότερη εκπαίδευση. Τα σχέδια αυτά υλοποιούμενα, θα προσφέρουν βελτιωμένη επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα, οικονομίες κλίμακας, και στενότερη διασύνδεση μεταξύ των δυνάμεων του NATO. Θα παρέχουν, επίσης, την εμπειρία για την ανάπτυξη περισσότερων τέτοιων σχεδίων σε μακροπρόθεσμη βάση.⁴¹ Η «Έξυπνη Άμυνα» προσδίδει ανανεωμένη έμφαση στην πολυεθνική συνεργασία, προκειμένου να αποκτηθεί και διατηρηθεί το απολαμβανόμενο επίπεδο ασφάλειας σε μια περίοδο

---

⁴⁰ <http://www.eda.europa.eu/aboutus/whatwedo/pooling-and-sharing>

⁴¹ http://www.nato.int/cps/en/SID-D7786AC7-34A7CCDE/natolive/topics_84268.htm

οικονομικής λιτότητας. Ωστόσο, είναι προφανές ότι, όταν μια σειρά από χώρες πρόκειται να αποκτήσουν πρόσβαση σε αμυντικές δυνατότητες άλλων χωρών, τότε προδήλως ανακύπτουν ζητήματα διατήρησης εθνικής κυριαρχίας. Εδώ θα πρέπει να αντιληφθούμε ότι η «Έξυπνη Άμυνα» κατά κανόνα αποτελεί συνεργασία, χωρίς προβλήματα εθνικών συμφερόντων ή κυριαρχίας. Ο σκοπός είναι η οικονομική κρίση να μην οδηγήσει τα κράτη – μέλη σε κρίση της άμυνας, όπου οι αμυντικές δαπάνες θα περικόπτονται προς όφελος της οικονομικής ανάκαμψης.

Τα κράτη-μέλη συμφώνησαν σε μια σειρά από σχέδια στα πλαίσια εφαρμογής της «Έξυπνης Άμυνας», ώστε να είναι εφικτή η εφαρμογή και η αποτελεσματικότητα του προγράμματος. Συγκεκριμένα προβλέπονται προγράμματα για την κοινή εκπαίδευση του προσωπικού, για την ανάπτυξη νέων υπηρεσιών σε θέματα πληροφοριών, για την αντιπυραυλική προστασία του NATO και για την επιτήρηση τόσο του εδάφους όσο και του εναέριου χώρου του NATO.

Η «Έξυπνη Άμυνα» θα πρέπει λοιπόν να θεωρηθεί ως μια ευκαιρία τα κράτη να κάνουν περισσότερα από κοινού. Ένα χαρακτηριστικό της εποχής που διανύουμε είναι το γεγονός ότι η κρίση φαίνεται να επιβάλλει τον εξορθολογισμό της αμυντικής πολιτικής. Το οικονομικό κόστος, σε συνδυασμό με τη δυσκολία εξασφάλισης υποστήριξης των στρατιωτικών επεμβάσεων σε πολιτικό, κοινωνικό και επικοινωνιακό επίπεδο, φαίνεται να επανακαθορίζει τα όρια μεταξύ των ζωτικών και των μειζόνων συμφερόντων των συμμαχικών Ευρωπαϊκών χωρών.

Με πρακτικούς όρους η «Έξυπνη Άμυνα» κινδυνεύει να γίνει το απόλυτο «άλλοθι» στα χέρια των κυβερνήσεων για τη μείωση των αμυντικών δαπανών. Πάντα υπάρχουν γείτονες που κατά τη γνώμη κάποιων θα προστατεύσουν τους λοιπούς που αδυνατούν να ανταπεξέλθουν του βάρους της αμυντικής δαπάνης. Η «Έξυπνη Άμυνα» όμως δε θα λειτουργήσει εάν χρησιμοποιηθεί από κάποια κράτη για να μειώσουν ή και μηδενίσουν τις αμυντικές τους δαπάνες, εκμεταλλευόμενα μεγαλύτερα κράτη που θα διατηρήσουν το πλήρες ή το μεγαλύτερο μέρος του φάσματος των στρατιωτικών δυνατοτήτων τους.

4.3 Έξυπνη Άμυνα και Ελλάδα

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η εφαρμογή της «Έξυπνης Άμυνας» στην Ελλάδα. Η δέσμευση σε θέματα που αφορούν την «Έξυπνη Άμυνα» είναι μια πρόκληση για την Ελλάδα. Παρά το ότι ορισμένοι θεωρούν τα μέτρα λιτότητας και περικοπών του προϋπολογισμού ως μονόδρομο, είναι ανάγκη να γίνει κατανοητό ότι η «Έξυπνη Άμυνα» δεν σημαίνει περικοπές δαπανών, αλλά διαχείριση των διαθέσιμων κονδυλίων με τρόπο πιο αποτελεσματικό, συντονισμένο και ισορροπημένο, μέσα από κοινά αποδεκτές, διαφανείς και εφαρμοσμένες διαδικασίες και πρότυπα, όπως το σύστημα Εθνικού Αμυντικού Σχεδιασμού καθώς και η Διαδικασία Αμυντικού Σχεδιασμού του ΝΑΤΟ (NDPP).

Η Ελλάδα συνεχίζει να επενδύει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά επί του ΑΕΠ -σε σύγκριση με τους λοιπούς συμμάχους-σε ότι αφορά τις αμυντικές δαπάνες. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη σύγχρονη μορφή του ευρέος φάσματος απειλών και προκλήσεων ασφαλείας. Αναμφίβολα, χωρίς αυτές τις απειλές και προκλήσεις, οι δαπάνες για την άμυνα θα ήταν μικρότερες. Ως εκ τούτου, αν και οι δαπάνες για την έξυπνη άμυνα προσπαθούν να αποφέρουν οφέλη σε μακροπρόθεσμη βάση, είναι δύσκολο για τους φορολογούμενους να δουν και να αξιολογήσουν τα πλεονεκτήματα άμεσα.

Δυστυχώς σε μια εποχή που χαρακτηρίζεται από μέτρα λιτότητας και κοινωνικές αλλαγές, ζητήματα όπως η «Έξυπνη Άμυνα» μπορούν να εκληφθούν από την κοινωνία ως δευτερεύοντα ζητήματα προβληματισμού. Όσο όμως υπάρχουν περιφερειακά προβλήματα, τα θέματα ασφαλείας και η έξυπνη άμυνα έναντι αυτών θα αναδεικνύονται όλο και περισσότερο.⁴²

---

⁴² Ομιλία κ. Α/ΓΕΕΘΑ στο Συμπόσιο Ελληνικής Ένωσης για Ατλαντική και Ευρωπαϊκή Συνεργασία με Θέμα “Οικονομική Κρίση και Άμυνα”

Κεφάλαιο 5ο

5 Η θέση της Ελλάδας στο NATO στο σημερινό περιβάλλον

5.1 Γενικά

Η Ελλάδα συμπλήρωσε εξήντα χρόνια παρουσίας στον οργανισμό του NATO στις 18 Φεβρουαρίου του 2012. Η ένταξη της Ελλάδας στο NATO έγινε σε μια περίοδο όπου η Ελλάδα εξέρχονταν ενός καταστρεπτικού παγκοσμίου πολέμου και ενός ολέθριου για τη χώρα εμφυλίου πολέμου. Την περίοδο αυτή η Ελλάδα προσέρχεται στο NATO με σκοπό να εξασφαλίσει την υποστήριξη της Συμμαχίας στον τομέα της ασφάλειας απέναντι στην απειλή της εποχής, αλλά και να εξασφαλίσει την προστασία της Συμμαχίας απέναντι στην εθνική απειλή την Τουρκία.

Η Ελλάδα στο πέρασμα των χρόνων θα συμμετάσχει σε επιχειρήσεις του NATO ανά τον κόσμο, παραμένοντας πιστή στις θεμελιώδεις αρχές και αξίες του Οργανισμού. Η Ελλάδα όμως προσδοκά από τον Οργανισμό την υποστήριξη του και σε θέματα εθνικής ασφάλειας, κυρίως λόγω της απειλής που υφίσταται από την Τουρκία αλλά και από γείτονες χώρες μη μέλη του NATO.

5.2 Ελλάδα και NATO σήμερα

Στο πλαίσιο της Ατλαντικής Συμμαχίας η χώρα μας έχει σημαντική συνεισφορά σε κρίσιμες αποστολές, όπως η KFOR (Κόσοβο), η ISAF(Αφγανιστάν), η Active Endeavour (περιπολίες στη Μεσόγειο) και η Ocean Shield (πειρατεία στο Κέρασ της Αφρικής) και συμμετείχε σε μεγάλες ανθρωπιστικές επιχειρήσεις, όπως αυτές του 2005 μετά τον τυφώνα Κατρίνα στις Ηνωμένες Πολιτείες και το σεισμό στο Πακιστάν.

Πιο πρόσφατα, η στρατηγική θέση της Ελλάδας έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη διεξαγωγή της επιχείρησης του ΝΑΤΟ για την προστασία των αμάχων στη Λιβύη, ενώ η Κρήτη λειτούργησε ως κέντρο μεταφοράς και προστασίας προσφύγων από τα πεδία των συγκρούσεων⁴³.

Παράλληλα, η Ελλάδα διατηρεί ζωντανές τις σχέσεις της με όλες τις χώρες της Ανατολικής Μεσογείου και σε αρκετές περιπτώσεις ανέλαμβανε πρωτοβουλίες, με σκοπό την προσέγγιση κρατών που ήταν σε αντιπαράθεση μεταξύ τους.

Είναι αξιοσημείωτο, ότι οι γειτονικές χώρες έβλεπαν την Ελλάδα ως την πόρτα προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και ως υπόδειγμα σύγχρονης δημοκρατίας, ανάπτυξης και προόδου.

Η εμφάνιση του ζητήματος των Σκοπίων και σειρά εξελίξεων που δεν έφεραν αποτέλεσμα, όπως και η στάση της χώρας την περίοδο της κατάρρευσης της Γιουγκοσλαβίας, αποδυνάμωσαν την επιρροή της Ελλάδας στην περιοχή. Θετικά, ωστόσο, αξιολογείται η προσέγγιση με τη γειτονική Τουρκία, με την οποία, παρά το γεγονός ότι δεν υπήρξε ουσιαστική πρόοδος στις διπλωματικές και πολιτικές σχέσεις μαζί της, το κλίμα έχει βελτιωθεί. Ένα μίνιμουμ κλίμα εμπιστοσύνης, ανάμεσα στην Αθήνα και στην Άγκυρα μειώνει τον κίνδυνο απρόβλεπτων περιπλοκών.

Οι εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο, η απομυθοποίηση της αποκαλούμενης Αραβικής Άνοιξης με την παρατηρούμενη αστάθεια στο εσωτερικό των χωρών αυτών, με κορυφαία περίπτωση τις δραματικές εξελίξεις στην Αίγυπτο, η αποτελμάτωση και ο εμφύλιος πόλεμος στη Συρία, οι κοινωνικοί κλυδωνισμοί στην Τουρκία, έχουν διαμορφώσει ένα ιδιαίτερα επικίνδυνο και ασταθές πολιτικό τοπίο, με πρόβλεψη για γενικότερη αστάθεια, με παράλληλη έξαρση του ισλαμικού φονταμενταλισμού, αλλά και εθνοτικές συγκρούσεις, που

---

⁴³ <http://www.mfa.gr/epikairota/diloseis-omilies/omilies-upeks-dema-kai-gen-grammatea-nato-af-rasmussen-se-emerida-eliamep-gia-ta-60-khronia-summetokhes-tes-elladas-sto-nato.html>

προαναγγέλλουν ιδιαίτερα δυσμενείς εξελίξεις, όχι μόνον για την περιοχή, αλλά και για την Ευρώπη.

Σε αυτό το τοπίο, η Ελλάδα, παρά τη δυσμενή οικονομική κατάσταση που εξακολουθεί να βιώνει, επέτυχε το τελευταίο διάστημα να ανατρέψει το κλίμα και καλείται τώρα να επιχειρήσει την επιστροφή της στο διεθνές γεωπολιτικό περιβάλλον, με στρατηγική και στοχεύσεις, αλλά και με πειστικότητα επιχειρημάτων και θέσεων⁴⁴.

---

⁴⁴ www.onalert.gr/stories/yetha-dimitri-avramopoulou

Κεφάλαιο 6ο

6. NATO και Συρία

6.1 Γεγονότα και αντίδραση του NATO

Τα τελευταία χρόνια παρατηρούνται σημαντικές εξελίξεις σε χώρες της Βόρειας Αφρικής και της Ανατολικής Μεσογείου. Σε αρκετές Αραβικές χώρες ξεκίνησαν εξεγέρσεις του πληθυσμού απέναντι στα κυβερνητικά καθεστώτα, εξαιτίας διαφόρων παραγόντων όπως: οι συνθήκες διαβίωσης, οι οικονομικές δυσκολίες, οι σκληρές και μη δημοκρατικές πολιτικές, η διαφθορά και η θρησκευτική πόλωση.

Μετά τα γεγονότα στη Λιβύη, η Συρία φλέγεται στην κυριολεξία από την εμφύλια διαμάχη που έχει ξεσπάσει στο εσωτερικό της. Το καθεστώς Άσαντ βρίσκεται σε εμπόλεμη σύγκρουση με αντικαθεστωτικές δυνάμεις, ενώ η σύγκρουση αυτή απειλεί να αποσταθεροποιήσει την ευρύτερη περιοχή. Εν μέσω αυτής της κρίσης μια χημική προσβολή σε περιοχή της Δαμασκού, όξυνε την κατάσταση και προκάλεσε πολλές αντιδράσεις παγκοσμίως.

Το Βορειοατλαντικό Συμβούλιο αναλύοντας την κατάσταση στην Συρία καταδικάζει αρχικά με τον εντονότερο δυνατό τρόπο αυτές τις εξωφρενικές επιθέσεις, οι οποίες προκάλεσαν μεγάλες απώλειες σε ανθρώπινες ζωές.⁴⁵

Οι Σύμμαχοι του NATO εξέφρασαν την πλήρη υποστήριξή τους προς τον ΟΗΕ για τις ενέργειες του να βρεθούν οι υπαίτιοι της χρήσης χημικών, αλλά και για να πείσει τη Συριακή κυβέρνηση για την καταστροφή του χημικού οπλοστασίου. Το συριακό καθεστώς δεν μπόρεσε να παράσχει άμεση και

---

⁴⁵ http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_102590.htm

ασφαλή πρόσβαση στους επιθεωρητές των Ηνωμένων Εθνών για τις έρευνές τους αφενός, αφετέρου δε οι επιθεωρητές δεν μπόρεσαν να καταλήξουν σε ένα ασφαλές πόρισμα για το ποιος ευθύνεται για τη ρήψη χημικών.

Η χρήση χημικών όπλων αποτελεί σημαντική απειλή για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια και η χρήση τους συνιστά σαφή παραβίαση των μακροχρόνιων διεθνών κανόνων και πρακτικών. Υπό τη διεθνή πίεση και κατακραυγή, το συριακό καθεστώς, που διατηρεί την επιμέλεια των αποθεμάτων των χημικών όπλων, πρόσφατα ανακοίνωσε την πρόθεση του να τα καταστρέψει.

Το NATO μετά την πολύχρονη παρουσία του στο Αφγανιστάν και την πρόσφατη επιχείρηση στη Λιβύη, παρουσιάζεται με περιορισμένη διάθεση για επιχειρήσεις στην περιοχή της Συρίας. Αυτή η διάθεση αποτυπώνεται φανερά και από τις δηλώσεις του Γ.Γ. του NATO Άντερς Φογκ Ράσμουςεν, όπου αν και τάσσεται υπέρ μιας στρατιωτικής απάντησης, ο Άντερς Φογκ Ράσμουςεν δείχνει κατανόηση για την τακτική του αμερικανού προέδρου Μπαράκ Ομπάμα να ζητήσει τη γνώμη του Κογκρέσου: «Για τις δημοκρατίες μια στρατιωτική αντίδραση δεν είναι εύκολη υπόθεση. Είναι σημαντικό να πεισθεί πρώτα η κοινή γνώμη. Χρειάζεται επομένως χρόνος. Μπορεί να είναι απογοητευτικό, αλλά έτσι λειτουργούν οι δημοκρατίες». Ο ΓΓ του NATO δήλωσε, τέλος, ότι κατά την άποψή του η επίλυση της κρίσης στη Συρία μπορεί να επιτευχθεί μόνο πολιτικά και όχι στρατιωτικά.⁴⁶

6.2 Ιδιαιτερότητες της Συρίας

Πολλοί αναρωτούνται γιατί δεν αποφασίστηκε μια στρατιωτική επέμβαση στη Συρία, όπως έγινε για παράδειγμα στη Λιβύη. Η περίπτωση όμως της Συρίας είναι αρκετά διαφορετική της Λιβύης.

Η Ρωσία και η Κίνα αποτελούν συμμάχους του καθεστώτος Άσαντ, και στο συμβούλιο ασφαλείας του Ο.Η.Ε. ψήφισαν να μην γίνει επέμβαση, αλλά και το Ιράν μαζί με τη Ρωσία συνεργάζονται με τη Συρία σε θέματα εξοπλισμών.

---

⁴⁶ <http://www.skai.gr/news/world/article/241083/to-nato-den-tha-eblakei-amesa-sti-suria>

Παράλληλα η διάσπαση σε πολλές διαφορετικές ομάδες των αντικαθεστωτικών και η δράση ομάδων της Al Qaida στη χώρα, προκαλούν τον σκεπτικισμό στις περισσότερες χώρες της Δύσης και ειδικότερα στις ΗΠΑ καθώς δεν επιθυμούν να συνεργαστούν δυνητικά με τρομοκρατικές οργανώσεις⁴⁷.

Παρόλα αυτά αρκετοί ειδικοί αναλυτές εκφράζουν διαφορετικές απόψεις για την επέμβαση στη Συρία. Ο πρώην διοικητής των Συμμαχικών Δυνάμεων της Ευρώπης στο NATO την περίοδο 2009-2013 Ελληνοαμερικανός Ναύαρχος Τζέιμς Σταυρίδης, τάσσεται υπέρ μιας άμεσης στρατιωτικής επέμβασης του NATO στη Συρία, ακόμη και χωρίς την εξουσιοδότηση του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, όπως συνέβη στην περίπτωση του Κοσόβου το 1999.

Ο Τζέιμς Σταυρίδης υποστηρίζει ότι η ανάληψη της εν λόγω δράσης, η οποία θα έπρεπε να ξεκινήσει με επιθέσεις κατά καίριων υποδομών του καθεστώτος 'Ασαντ, δηλαδή με επιθέσεις σε αεροπορικά κέντρα, κέντρα ελέγχου και διοίκησης, πυραυλικές εγκαταστάσεις, θα μείωνε αισθητά τον κίνδυνο που θέτει η Συρία για την Τουρκία και την Ελλάδα. Επίσης, διατυπώνει την άποψη ότι θα μπορούσε να δικαιολογηθεί στη βάση της αρχής της αυτοάμυνας, λόγω της απειλής που θέτει το καθεστώς της Συρίας για την Τουρκία, της συνολικής απειλής των όπλων μαζικής καταστροφής, αλλά και της εξέλιξης της διεθνούς αρχής της «ευθύνης για προστασία».

Αναφερόμενος στα αποτελέσματα της νατοϊκής επέμβασης στο Κόσοβο χωρίς τη συγκατάθεση του ΟΗΕ, ο κ. Σταυρίδης την χαρακτηρίζει ως μια επιτυχημένη επιχείρηση, καθώς το NATO ενισχύθηκε από πλευράς ασφάλειας, η ειρήνη στην περιοχή σχεδόν αποκαταστάθηκε και ένα ανεξάρτητο Κόσοβο αναγνωρίζεται σήμερα από περίπου 100 κράτη, όπως τονίζει⁴⁸.

---

⁴⁷ <http://www.policymic.com/articles/53823/nato-would-go-into-syria->

⁴⁸ <http://www.nytimes.com/2013/09/03/opinion/nato-must-help-obama-on-syria.html>

Κεφάλαιο 7ο

7. Διαπιστώσεις-Συμπεράσματα

Το NATO σχεδιάστηκε ως συμμαχία κλειστού τύπου με συγκεκριμένο ρόλο και σκοπό και όχι ως ένας υπερμεγέθης διεθνής οργανισμός. Αποτελεί ένα μόνιμο forum συνεργασίας μεταξύ ΗΠΑ και Ευρώπης σε θέματα ασφάλειας, όπου τα μέλη συμμετέχουν ισότιμα στις συζητήσεις και στις αποφάσεις. Μετά το τέλος του Ψυχρού πολέμου τέθηκε το θέμα του ρόλου που θα αναλάμβανε το NATO στη νέα εποχή που πρόβαλε. Ο Οργανισμός προσαρμόζεται στις νέου τύπου απειλές που παρουσιάζονται στο διεθνές περιβάλλον, διευρύνοντας τον όρο «ασφάλεια» και το πεδίο δράσης του.

Το NATO εξελίσσεται σε παγκόσμιο οργανισμό διεθνούς ασφάλειας με σκοπό την αντιμετώπιση νέου είδους απειλών όπως ασύμμετρες, διασπορά όπλων μαζικής καταστροφής, τρομοκρατικές επιθέσεις, επιθέσεις στον κυβερνοχώρο, κλπ. Ταυτόχρονα συνεργάζεται τόσο με Διεθνείς Οργανισμούς όσο και με μη κρατικούς και ανεξάρτητους οργανισμούς, και ανταποκρίνεται σε απειλές πέραν του συνηθισμένου γεωγραφικού χώρου δράσης του⁴⁹.

Το NATO μετατρέπεται από μία αμιγώς αμυντική Συμμαχία σε έναν πολιτικο-στρατιωτικό οργανισμό ασφαλείας. Το NATO, δεν επιθυμεί να διαδραματίσει το ρόλο ενός «παγκόσμιου χωροφύλακα», ούτε επιδιώκει να αμφισβητήσει την πρωτοκαθεδρία των Ηνωμένων Εθνών στο πεδίο της διαφύλαξης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Αυτή δεν είναι και ούτε πρέπει να είναι η φιλοδοξία του. Η εμπειρία της Συμμαχίας ωστόσο, από τη διεξαγωγή επιχειρήσεων διαχείρισης κρίσεων και η πληθώρα των μέσων που έχει στη διάθεσή της, δεν θα πρέπει να παραμένουν ανεκμετάλλευτες.

---

⁴⁹ USA AMBASSADOR IN GREECE Mr Daniel Bennet Smith: ομιλία σε ημερίδα για την ευρω-ατλαντική φιλία και συνεργασία, ΥΠΕΞ, 10-12-12Αθήνα

Ο Οργανισμός αναβαθμίζει συνεχώς τον τομέα των επιχειρησιακών δυνατοτήτων και ικανοτήτων του, ενσωματώνοντας υψηλή τεχνολογία για να αντιμετωπίσει νέου τύπου απειλές όπως κυβερνο-απειλές, τρομοκρατικές ενέργειες και διασπορά όπλων μαζικής καταστροφής. Παράλληλα το ΝΑΤΟ αναπροσαρμόζει τα επιχειρησιακά του σχέδια αυξάνοντας την ακτίνα δράσης του, ώστε να μπορεί να επιχειρεί σε έναν πιο διευρυμένο γεωγραφικό χώρο, αναλαμβάνοντας το ρόλο εγγυητή της ειρήνης.

Στην σημερινή περίοδο της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης τα κράτη-μέλη του ΝΑΤΟ αναγκάστηκαν να προσαρμόσουν την αμυντική τους πολιτική στα νέα δεδομένα. Οι αμυντικές δαπάνες αποτελούν ένα σημαντικό και υπολογίσιμο παράγοντα και για το λόγο αυτό τα κράτη-μέλη αποφάσισαν στη σύνοδο κορυφής της Λισσαβόνας, να συνεισφέρουν στον Οργανισμό ανάλογα των δυνατοτήτων τους χωρίς να αποδυναμώσουν την αμυντική τους θωράκιση και την αποτελεσματικότητα του ΝΑΤΟ. Το πρόγραμμα «SMART DEFENCE» αποσκοπεί στο να διευκολύνει τα κράτη-μέλη να απολαμβάνουν με οικονομικό τρόπο τα οφέλη της αμυντικής συνεργασίας.

Η συμμετοχή της Ελλάδος στο ΝΑΤΟ, η οποία πολλές φορές στο παρελθόν έχει γίνει σημείο αναφοράς και αμφισβητήσεων, είναι όχι απλώς πολιτικά δεδομένη αλλά και γεωστρατηγικά επιβαλλομένη και τούτο, όχι μόνον, λόγω των ανοικτών αντιπαραθέσεων μας με ορισμένους εκ των γειτόνων μας.

Τα σχετικά ζητήματα των νατοϊκών δραστηριοτήτων και εμπλοκών παγκοσμίως καθώς και του ελληνικού ρόλου σ'αυτές, πρέπει να προσεγγίζονται με ορισμένες σταθερές, όπως η επιδίωξη σεβασμού του Διεθνούς Δικαίου και της Διεθνούς νομιμότητας, αλλά με παράλληλη προώθηση των ειδικότερων ελληνικών συμφερόντων εκ των έσω, στο πλαίσιο της διαβουλεύσεως που προηγείται της λήψεως των συμμαχικών αποφάσεων και στην βάση πάντοτε του κανόνος του consensus. Απουσία της Ελλάδος ή υποβαθμισμένη συμμετοχή συνεπάγεται κόστος για την χώρα, όπως απέδειξε η εμπειρία από το 1974 και εντεύθεν.

Εκτιμάται ότι η υπέρβαση της σημερινής οικονομικής συγκυρίας θα δώσει σαφώς καλύτερες δυνατότητες ελληνικής συνεισφοράς στο συμμαχικό γίνεσθαι σε ορίζοντα δεκαετίας. Απαιτείται λοιπόν πολιτική βούληση, δέσμευση και δραστηριοποίηση του ελληνικού πολιτικο-στρατιωτικού παράγοντος για την εξυπηρέτηση του εθνικού συμφέροντος εντός Συμμαχίας και σε επιδίωξη των γενικότερων στόχων και προτεραιοτήτων της⁵⁰.

Το ΝΑΤΟ προβλέπεται ότι θα συνεχίσει να αποτελεί σημαντικό παράγοντα ασφάλειας για τα κράτη-μέλη που το απαρτίζουν, αλλά και να αποτελεί μια εγγυητική δύναμη συλλογικής ασφαλείας. Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και με την ανάδυση νέων μορφών απειλών στο παγκόσμιο χώρο, το ΝΑΤΟ άρχισε να αναπροσαρμόζει την πολιτική και επιχειρησιακή του λειτουργία. Η μετεξέλιξη του ΝΑΤΟ είναι πλέον πραγματικότητα. Επιχειρησιακά ο Οργανισμός είναι έτοιμος να αντιμετωπίσει οποιαδήποτε απειλή εμφανιστεί. Η απόφαση για την αντίδραση και αντιμετώπιση των διάφορων απειλών, θα πρέπει να προκύπτει μετά από σύγκλιση των θέσεων των κρατών-μελών, ώστε να υπάρχει ομοφωνία και κοινή δέσμευση για την αμυντική πολιτική που θα ασκεί ο Οργανισμός.

Η Συμμαχία στη δύσκολη αυτή περίοδο θα πρέπει να λειτουργήσει υπό το πνεύμα της οικονομίας, χωρίς να μειώσει την αμυντική της ικανότητα και να παρεκκλίνει του αμυντικού της προσανατολισμού. Οι προκλήσεις θα συνεχίσουν να παρουσιάζονται στο διεθνές προσκήνιο, οι γεωπολιτικές ανακατατάξεις είναι ήδη παρούσες και το ΝΑΤΟ έχει τη δυνατότητα και την ικανότητα να ηγηθεί και να εγγυηθεί της διεθνούς ασφάλειας και ειρήνης.

---

⁵⁰ Ομιλία Πρωθυπουργού κ. Γ. Παπανδρέου, Greece and nato : present and future prospects ημερίδα ΕΛΙΑΜΕΠ Αθήνα, 16 Φεβρουαρίου 2012

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

«Α» The North Atlantic Treaty 4 Απριλίου 1949

«Β» Οργανωτική Δομή του ΝΑΤΟ

«Γ» Ταυτότητα του ΝΑΤΟ

«Δ» Αποστολές του ΝΑΤΟ με Ελληνική συμμετοχή

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Έλληνες συγγραφείς

ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΣ Κωνσταντίνος-ΗΦΑΙΣΤΟΣ Παναγιώτης,
«Ευρωπαϊκές Σχέσεις», εκδ. Ποιότητα, Αθήνα 2009.

ΕΥΑΓΓΟΡΟΥ Λ. Ευαγόρας, «Τα οικονομικά της άμυνας Ελλάδας-Τουρκίας και οι μεταξύ των κρατών σχέσεις, μια θεωρητική προσέγγιση στον πολιτικό ρεαλισμό και στη στρατηγική των διεθνών σχέσεων», Διδακτορική διατριβή, Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2005.

Ευθυμιάδης, Μάριος-Παναγιώτης, «Η Νατοϊκή πολιτική του 21ου αιώνα: πώς μπορεί το ΝΑΤΟ να δημιουργήσει μια νέα αμυντική πολιτική χωρίς να απειλείται η ρωσική εξωτερική πολιτική» Διδακτορική διατριβή, Κρήτη, 2008

ΗΦΑΙΣΤΟΣ Παναγιώτης, «Ο πόλεμος και τα αίτιά του: Τα πολλά πρόσωπα του ηγεμονισμού και της τρομοκρατίας», Εκδόσεις Ποιότητα, 3η έκδοση, Αθήνα 2007.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ Παναγιώτης, «Οι διεθνείς σχέσεις ως αντικείμενο επιστημονικής μελέτης στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Διαδρομή, αντικείμενο, περιεχόμενο και γνωσιολογικό υπόβαθρο», 4η έκδοση, Εκδόσεις Ποιότητα 2009.

ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΣ Κωνσταντίνος, «Η στρατηγική σκέψη από την αρχαιότητα έως σήμερα», 2η έκδοση, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα 2010.

ΠΑΡΙΣΗΣ Ιωάννης, «Παράγοντες Ισχύος στο Διεθνές Σύστημα», Εκδόσεις Ινφογνώμων, Αθήνα 2012.

ΠΛΑΤΙΑΣ Αθανάσιος. «Διεθνείς σχέσεις και στρατηγική στον Θουκυδίδη», 6η έκδοση, Εκδόσεις Εστία, Αθήνα 2010.

ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ Χαράλαμπος, «Διασπορά και εθνική στρατηγική», Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000.

ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ Χαράλαμπος, «Η διεθνής πολιτική στον 21ο αιώνα», 2η έκδοση
Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα 2008.

Ξένοι συγγραφείς

BAYLIS John-SMITH Steve (Επιμέλεια), «Η παγκοσμιοποίηση της διεθνούς πολιτικής: Μια εισαγωγή στις διεθνείς σχέσεις, Εκδόσεις Επίκεντρο.

CARR Edward, «Η Εικοσαετής κρίση, 1919-1939: Εισαγωγή στη μελέτη των διεθνών σχέσεων», Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα 2000.

GILPIN Robert, «Πόλεμος και Αλλαγή στη Διεθνή Πολιτική», Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα 2004.

GILPIN Robert, «Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία: Η διεθνής οικονομική τάξη», Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα 2002.

JACKSON Robert-SORENSEN Georg, «Θεωρία και Μεθοδολογία των διεθνών σχέσεων: Η σύγχρονη συζήτηση», Εκδόσεις Gutenberg, α΄ έκδοση, Αθήνα 2006.

MEARSHEIMER J. John, «Η τραγωδία της πολιτικής των μεγάλων δυνάμεων», Εκδόσεις Ποιότητα, ε΄ έκδοση, Αθήνα 2009.

WALTZ N. Kenneth, «Θεωρία διεθνούς πολιτικής» Μετάφραση: Κων. Κολιόπουλος, Εισαγωγή: Αθανάσιος Πλατιάς, Εκδόσεις Ποιότητα, 2011

WALTZ N. Kenneth, «Ο Άνθρωπος το Κράτος και ο Πόλεμος», Μια θεωρητική ανάλυση, μετάφραση: Κων. Κολιόπουλος, Εισαγωγή: Κων. Κουσκουβέλης, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα 2011.

WATSON ADAM, «Η εξέλιξη της διεθνούς κοινωνίας-Μια συγκριτική ιστορική ανάλυση», επιμέλεια: Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, Παναγιώτης Ήφαιστος, μετάφραση: Λία Στροϊκού, Εκδόσεις Ποιότητα, 2006.

Ξενόγλωσση

BALL, C. « Nattering NATO Negativism? Reasons Why Expansion May Be a Good Thing» (1998).

BULL Hedley, «The anarchical society: a study of order in world politics», Macmillan Press, London 1977.

Keohane O. Robert, «The Diplomacy of Structural Change: Multilateral Institutions and State Strategies» Westview Press, 1993.

Mearsheimer J. «Back to the future: Instability in Europe after the Cold War», Cambridge 1993.

Mearsheimer J. «The False Promise of International Institutions», international security 1994/95.

MORGENTHAU J. Hans, «Politics Among Nations, The Struggle for Power and Peace», Brief Edition, revised by Kenneth Thompson, McGraw Hill, 1993

Fotios Moustakis «The Greek-Turkish Relationship and NATO», Frank Cass, London, 2003.

NYE S. Joseph, «Bound to Lead, the Changing Nature of American Power», Basic Books, 1991.

NYE S. Joseph «SOFT POWER The Means To Success in World Politics», Public Affairs, N.Y, 2004.

NYE S. Joseph «The Powers To Lead: Soft, Hard, and Smart», Oxford University Press, 2008

PLATIAS Ath. G.-KOLIOPOULOS Constantinos, «Thucydides on strategy, grand strategies in the Peloponnesian war and their relevance today», Hurst and company. London, 2010.

ROD HAGUE, MARTIN HARROP «Συγκριτική Πολιτική και Διακυβέρνηση» Εκδόσεις Κριτική.

WALT M. Stephen, «The origins of alliance», Cornell University Press, Ithaca and New York.

Waltz «Theory of International Politics » , New York, McGraw-Hill.

Πηγές από Διαδίκτυο

www.nato.int/history

www.geetha.gr

www.mfa.gr

www.europa.eu/index_el.htm

www.ifestos.edu.gr/12PolitikesOpseis.htm

www.aofs.org/2012/05/07/how-nato-partners-with-other-countries-international-organizations-and-ngos

www.questia.com/library/1G1-251460979/divided-partners-the-challenges-of-nato-ngo-cooperation

www.eda.europa.eu/aboutus/whatwedo/pooling-and-sharing

www.onalert.gr/stories/yetha-dimitri-avramopoulou

www.skai.gr/news/world/article/241083/to-nato-den-tha-eblakei-amesa-sti-syria

www.policymic.com/articles/53823/nato-would-go-into-syria

[/www.nytimes.com/2013/09/03/opinion/nato-must-help-obama-on-syria.html](http://www.nytimes.com/2013/09/03/opinion/nato-must-help-obama-on-syria.html)

«Α» The North Atlantic Treaty 4 Απριλίου 1949

The North Atlantic Treaty (1949)

Washington D.C. - 4 April 1949

The Parties to this Treaty reaffirm their faith in the purposes and principles of the Charter of the United Nations and their desire to live in peace with all peoples and all governments.

They are determined to safeguard the freedom, common heritage and civilisation of their peoples, founded on the principles of democracy, individual liberty and the rule of law. They seek to promote stability and well-being in the North Atlantic area.

They are resolved to unite their efforts for collective defence and for the preservation of peace and security. They therefore agree to this North Atlantic Treaty:

Article 1

The Parties undertake, as set forth in the Charter of the United Nations, to settle any international dispute in which they may be involved by peaceful means in such a manner that international peace and security and justice are not endangered, and to refrain in their international relations from the threat or use of force in any manner inconsistent with the purposes of the United Nations.

Article 2

The Parties will contribute toward the further development of peaceful and friendly international relations by strengthening their free institutions, by bringing about a better understanding of the principles upon which these institutions are founded, and by promoting conditions of stability and well-being. They will seek to eliminate conflict in their international economic policies and will encourage economic collaboration between any or all of them.

Article 3

In order more effectively to achieve the objectives of this Treaty, the Parties, separately and jointly, by means of continuous and effective self-help and mutual aid, will maintain and develop their individual and collective capacity to resist armed attack.

Article 4

The Parties will consult together whenever, in the opinion of any of them, the territorial integrity, political independence or security of any of the Parties is threatened.

Article 5

The Parties agree that an armed attack against one or more of them in Europe or North America shall be considered an attack against them all and consequently they agree that, if such an armed attack occurs, each of them, in exercise of the right of individual or collective self-defence recognised by Article 51 of the Charter of the United Nations, will assist the Party or Parties so attacked by taking forthwith, individually and in concert with the other Parties, such action as it deems necessary, including the use of armed force, to restore and maintain the security of the North Atlantic area.

Any such armed attack and all measures taken as a result thereof shall immediately be reported to the Security Council. Such measures shall be terminated when the Security Council has taken the measures necessary to restore and maintain international peace and security.

Article 6 (1)

For the purpose of Article 5, an armed attack on one or more of the Parties is deemed to include an armed attack:

- on the territory of any of the Parties in Europe or North America, on the Algerian Departments of France (2), on the territory of or on the Islands under the jurisdiction of any of the Parties in the North Atlantic area north of the Tropic of Cancer;
- on the forces, vessels, or aircraft of any of the Parties, when in or over these territories or any other area in Europe in which occupation forces of any of the Parties were stationed on the date when the Treaty entered into force or the Mediterranean Sea or the North Atlantic area north of the Tropic of Cancer.

Article 7

This Treaty does not affect, and shall not be interpreted as affecting in any way the rights and obligations under the Charter of the Parties which are members of the United Nations, or the primary responsibility of the Security Council for the maintenance of international peace and security.

Article 8

Each Party declares that none of the international engagements now in force between it and any other of the Parties or any third State is in conflict with the provisions of this Treaty, and undertakes not to enter into any international engagement in conflict with this Treaty.

Article 9

The Parties hereby establish a Council, on which each of them shall be represented, to consider matters concerning the implementation of this Treaty. The Council shall be so organised as to be able to meet promptly at any time. The Council shall set up such subsidiary bodies as may be necessary; in particular it shall establish immediately a defence committee which shall recommend measures for the implementation of Articles 3 and 5.

Article 10

The Parties may, by unanimous agreement, invite any other European State in a position to further the principles of this Treaty and to contribute to the security of the North Atlantic area to accede to this Treaty. Any State so invited may become a Party to the Treaty by depositing its instrument of accession with the Government of the United States of America. The Government of the United States of America will inform each of the Parties of the deposit of each such instrument of accession.

Article 11

This Treaty shall be ratified and its provisions carried out by the Parties in accordance with their respective constitutional processes. The instruments of ratification shall be deposited as soon as possible with the Government of the United States of America, which will notify all the other signatories of each deposit. The Treaty shall enter into force between the States which have ratified it as soon as the ratifications of the majority of the signatories, including the ratifications of Belgium, Canada, France, Luxembourg, the Netherlands, the United Kingdom and the United States, have been deposited and shall come into effect with respect to other States on the date of the deposit of their ratifications. (3)

Article 12

After the Treaty has been in force for ten years, or at any time thereafter, the Parties shall, if any of them so requests, consult together for the purpose of reviewing the Treaty, having regard for the factors then affecting peace and security in the North Atlantic area, including the development of universal as well as regional arrangements under the Charter of the United Nations for the maintenance of international peace and security.

Article 13

After the Treaty has been in force for twenty years, any Party may cease to be a Party one year after its notice of denunciation has been given to the Government of the United States of America, which will inform the Governments of the other Parties of the deposit of each notice of denunciation.

Article 14

This Treaty, of which the English and French texts are equally authentic, shall be deposited in the archives of the Government of the United States of America. Duly certified copies will be transmitted by that Government to the Governments of other signatories.

1. The definition of the territories to which Article 5 applies was revised by Article 2 of the Protocol to the North Atlantic Treaty on the accession of Greece and Turkey signed on 22 October 1951.
2. On January 16, 1963, the North Atlantic Council noted that insofar as the former Algerian Departments of France were concerned, the relevant clauses of this Treaty had become inapplicable as from July 3, 1962.
3. The Treaty came into force on 24 August 1949, after the deposition of the ratifications of all signatory states.

NATO Organization⁵¹

- [Civilian structure](#)
- [Military structure](#)
- [Organisations and agencies](#)

Last updated: 10-Oct-2013 17:53

Topics

- [Military organization and structures](#)
- [Organizations and agencies](#)
- [NATO Reform](#)

Civilian structure

---

⁵¹ <http://www.nato.int/cps/en/natolive/structure.htm#CS>

- | | | [The NATO Naval Armaments Group \(NNAG\) \(AC/141\)](#)
- | | | [The NATO Air Force Armaments Group \(NAFAG\) \(AC/224\)](#)
- | | | [The NATO Army Armaments Group \(NAAG\) \(AC/225\)](#)
- | | | [The CNAD Ammunition Safety Group \(AC/326\)](#)
- | | | [Life Cycle Management Group \(AC/327\)](#)
- | | | [Industrial Advisory Group \(NIAG\)](#)
- | | **Public Diplomacy Division**
  - | | | [NATO Multimedia Library](#)
  - | | | [Co-sponsorship grants](#)
  - | | | [NATO Information and Documentation Centre, Kyiv, Ukraine](#) (in Ukrainian)
  - | | | [NATO Information Office in Moscow](#) (in Russian)
  - | | | NATO Contact Point Embassies in partner countries ([PDF/39Kb](#))
- | | **Executive Management**
  - | | | [Archives](#)
  - | | | [Recruitment Service](#)
  - | | | [NATO Internship Programme](#)
- | | **NATO Office of Resources (NOR)**
- | | **NATO Office of Security (NOS)**
- | | NATO Headquarters Consultation, Command and Control Staff (NHQC3S)
- | | Office of the Financial Controller (FinCon)
- | | Office of the Chairman of the Senior Resource Board (SRB)
- | | Office of the Chairman of the Civil and Military Budget Committees (CBC/MBC)
- | | International Board of Auditors for NATO (IBAN)
- | | NATO Production and Logistics Organisations (NPLO)

Military structure

- | | **The Military Committee**
- | | [International Military Staff](#)
- | | | Plans and Policy Division
- | | | Operations Division
- | | | Intelligence Division
- | | | Cooperation and Regional Security Division
- | | | Logistics, Armaments and Resources Division
- | | | NATO Situation Centre
- | | | Financial Controller
- | | | NATO HQ Consultation, Control and Communications

Staff (HQC3)

- | | Partner Country Representation
- | | [NATO Training Group](#)
- | | Committee on women in the NATO Forces
- | | [NATO Military Audiovisual Working Group](#)

| **Allied Command Operations (ACO)**

- | | [Supreme Headquarters Allied Power Europe](#) (SHAPE) - Mons, BE -
- | | [Headquarters Allied Joint Force Command HQ](#) [Brunssum](#) - Brunssum, NL -
- | | | [Headquarters Allied Maritime Command HQ](#) - Northwood, GB
- | | | [Headquarters Allied Air Command Ramstein \(HQ AC Ramstein\)](#) - Ramstein, DE
- | | | Joint Headquarters Northeast - JHQ NORTHEAST - Karup, DK (*deactivated*)
- | | | [Headquarters Allied Force Command Heidelberg](#) - Heidelberg, DE (*deactivated*)
- | | | [Headquarters Allied Joint Force Command Naples](#) - Naples, IT
- | | | [Headquarters Allied Maritime Command Naples](#) - Naples, IT (*deactivated*)
- | | | [Headquarters Allied Command](#) - Izmir, TR
- | | | [Headquarters Allied Force Command Madrid](#) - Madrid, ES
- | | | Joint Headquarters South - JHQ SOUTH - Verona, IT

- (deactivated)
    - Joint Headquarters
    - Southcentre - JHQ
    - SOUTHCENT - Larissa, GR
  - Joint Headquarters
    - Southeast - JHQ
    - SOUTHEAST - Izmir, TR (deactivated)
  - [NATO Military Liaison Office Belgrade](#)
    - [NATO Headquarters Sarajevo](#) (NHQSa) - Sarajevo, BA
    - [NATO Headquarters Skopje](#) (NHQSk) - Skopje, former Yugoslav Republic of Macedonia¹
  - [Joint Headquarters Lisbon](#) - Lisbon, PT -
  - Rapidly Deployable Corps Headquarters
    - [Headquarters Allied Command Europe Rapid Reaction Corps](#) (ARRC) - Rheindalen, DE -
    - [Headquarters EUROCORPS](#) in Strasbourg, FR
    - [Multinational Corps Northeast](#) - Szczecin, PL
    - [Headquarters Rapid Deployable Italian Corps](#) - Milan, IT
    - [Headquarters Rapid Deployable Turkish Corps](#) - Istanbul, TR
    - [Headquarters Rapid Deployable German-Netherlands Corps](#) - Münster, DE
    - [Headquarters Rapid Deployable Spanish Corps](#) in Valencia, ES
    - [Headquarters Rapid Deployable French Corps](#) in Lille, FR

- | | | [NATO Deployable Corps](#) - GR
- | | | Other Staffs and Commands Responsible to SACEUR
  - | | | | The Reaction Forces (Air) Staff - RF(A)S - Kalkar, DE
  - | | | | [NATO Airborne Early Warning Force](#) (NAEWF)
  - | | | | Immediate Reaction Forces (Maritime)
  - | | | | ACE Mobile Force - AMF - Heidelberg, DE
  - | | | | [Naval Striking and Support Forces](#) - STRIKFORNATO - Naples, IT
  - | | | | Standing Naval Force Atlantic - STANAVFORLANT
  - | | | | Standing Naval Forces Mediterranean - STANAVFORMED
  - | | | | Standing Naval Forces Channel - STANAVFORCHAN

| | **Allied Command**

| | **Transformation (ACT)**

- | | | [Headquarters Supreme Allied Commander Transformation](#) (HQ SACT) - Norfolk, US -
- | | | [Joint Warfare Centre](#) (JWC) - Stavanger, NO
- | | | [NATO Joint Force Training Centre](#) (JFTC) - Bydgoszcz, PL
- | | | [NATO Maritime Interdiction Operational Training Center](#) (NMIOTC) - Souda Naval Base, Crete, GR
- | | | [NATO School](#) - Oberammergau, DE
- | | | [Joint Analysis and Lessons Learned Centre](#) - Lisbon, PT

| | **Other NATO Command & Staff Organisations**

- | Canada-US Regional Planning Group (CUSRPG)
- | NATO Airborne Early Warning and Control Force Command (NAEW&CFC) - Mons, BE
- | Combined Joint Planning Staff (CJPS) - Mons, BE

Organizations and Agencies

Support

- | [NATO Support Agency \(NSPA\)](#)
  - | NATO Maintenance Supply Agency (NAMSA)
  - | NATO Airlift Management Agency (NAMA)
  - | Central Europe Pipeline Management Agency (CEPMA)

Communications and information

- | [NATO Communications and Information Agency \(NCI Agency\)](#)
  - | NATO C3 Organisation
  - | NATO CIS Services Agency (NCSA)
  - | NATO Consultation, Command and Control Agency (NC3A)

Science and Technology (S&T)

- | [NATO Science and Technology Organization \(STO\)](#)
  - | Science and Technology Board
  - | Programme Office for Collaborative S&T
  - | [Centre for Maritime Research and Experimentation \(CMRE\)](#)

[NATO Standardization Agency \(NSA\)](#)

Programme Offices

- | NATO Alliance Ground Surveillance Management Agency (NAGSMA)
- | NATO Helicopter Design and Development Production and Logistics Management Agency (NAHEMA)
- | NATO Medium Extended Air Defence System Design and Development, Production and Logistics Management Agency (NAMEADSMA)
- | NATO Airborne Early Warning and Control Programme Management Agency (NAPMA)

Civil Emergency Planning

- | Senior Civil Emergency Planning Committee (SCEPC)
- | Civil Emergency Planning Boards and Committees
- | [Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre \(EADRCC\)](#)

Air Traffic Management, Air Defence

- | The NATO Air Traffic Management Committee (NATMC)
- | The NATO Air Defence Committee (NADC)
- | Military Committee Air Defence Study Working Group (MC-ADSWG)
- | [NATO Programming Centre \(NPC\)](#)

Airborne Early Warning

- | [The NATO Airborne Early Warning and Control Programme](#)

[Management Organisation \(NAPMO\)](#)

Electronic Warfare

- └ NATO Electronic Warfare Advisory Committee (NEWAC)

Meteorology

- └ Military Committee Meteorological Group (MCMG)

Military Oceanography

- └ The Military Oceanography (MILOC) Group

Education and Training

- └ [NATO Defense College \(NDC\)](#)
- └ [The NATO School](#) - Oberammergau, Germany
- └ [NATO Communications and Information Systems \(NCISS\) School](#)
- └ [The NATO Training Group \(NTG\)](#)
- └ [NATO Maritime Interdiction Operational Training Center](#) - NMIOTC - Souda Naval Base, Crete, GR

[NATO accredited Centres of Excellence](#)

- └ [Centre for Analysis and Simulation for the Preparation of Air Operations](#)
- └ [Civil Military Cooperation](#)
- └ [Cold Weather Operations](#)
- └ [Combined Joint Operations from the Sea](#)
- └ [Command and Control](#)
- └ [Cooperative Cyber Defence](#)
- └ [Counter Improvised Explosive Devices](#)
- └ [Defence Against Terrorism](#)
- └ [Human Intelligence](#)
- └ [Joint Air Power Competence Centre](#)
- └ [Joint Chemical, Biological, Radiological and Nuclear Defence](#)
- └ [Military Engineering](#)
- └ [Military Medical](#)
- └ [Naval Mine Warfare](#)
- └ [Operations in Confined and Shallow Waters](#)

Project Steering Committees/Project Offices

- └ Alliance Ground Surveillance Capability Provisional Project Office (AGS/PPO)
- └ Battlefield Information Collection and Exploitation System (BICES)
- └ [NATO Continuous Acquisition and Life Cycle Support Office](#) (CALS)
- └ [NATO FORACS Office](#)
- └ [Munitions Safety Information Analysis Center](#) (MSIAC)

«Γ» Ταυτότητα του NATO

NATO Member countries

Each member nation is normally represented on the North Atlantic Council by an **Ambassador or Permanent Representative** supported by a national delegation composed of advisers and officials who represent their country on different NATO committees. The Council also meets from time to time at the level of **Heads of State** and **Heads of Government** or **Ministers of Foreign Affairs** and **Ministers of Defence**.

- [NATO Heads of State](#)
- [NATO Heads of Government](#)
- [NATO Ministers of Foreign Affairs](#)
- [NATO Ministers of Defence](#)
- [NATO Permanent Representatives](#)

Partner Countries

Partner countries are represented by Heads of Diplomatic Missions or Liaison Offices located at the NATO Headquarters. The Head and Staff of the Missions attend NATO committee meetings in cooperation formats and represent their countries at meetings of the Euro-Atlantic Partnership Council (EAPC), or at meetings of the NATO-Russia Permanent Joint Council or NATO-Ukraine Commission respectively. Meetings of these bodies also take place at Ministerial or Summit level, when Partner countries are represented by their Foreign or Defence Ministers or by their Head of State or Government.

- [Senior Partner Government Officials](#)

NATO International Staff

The **NATO Secretary General** is the Alliance's top international civil servant. This person is responsible for steering the process of consultation and decision-making in the Alliance and ensuring that decisions are implemented. The Secretary General is also NATO's chief spokesperson and the head of the Organization's International Staff.

- The current NATO Secretary General is [Anders Fogh Rasmussen](#)

- The current NATO Deputy Secretary General is [Amb. Alexander Vershbow](#)
- Previous [NATO Secretaries General](#)

The work of the North Atlantic Council and its committees is supported by an International Staff. It comprises the Office of the Secretary General, six Divisions, the office of Resources and the Office of Security. Each Division is headed by an Assistant Secretary General.

- [NATO Principal Officials](#)
- The current NATO Spokesperson is [Oana Lungescu](#)

Senior Civilian & Special Representatives

- The current NATO Senior Civilian Representative in Afghanistan is [Maurits Jochems](#)
- The current NATO Secretary General's Special Representative for the Caucasus and Central Asia is [James Appathurai](#)
- The current NATO Secretary General's Special Representative for Women, Peace and Security is [Mari Skåre](#)

Members of the Military Committee

The members of the Military Committee (**Chiefs of Staff**) are represented at NATO Headquarters on a permanent basis by senior officers acting as **Military Representatives**, each supported by a national staff varying in size. The Military Representatives constitute the Military Committee in Permanent Session.

- [NATO Chiefs of Staff](#)
- [NATO Military Representatives](#)
- The current Chairman of the Military Committee is [General Knud Bartels](#).
- The current Deputy Chairman of the Military Committee is [Lieutenant General Mark O. Schissler](#)

The Military Committee is supported by an integrated International Military Staff (IMS) made up of military personnel seconded from national military establishments and supporting civilian personnel. The International Military Staff is headed by the Director General, a 3-star flag officer. Divisions of the IMS are headed by Directors.

- The current Director General of the International Military Staff is [Air Marshal Sir Christopher Harper](#)

NATO Strategic Commands

The NATO Strategic Commands are responsible for the development of defence plans for their respective areas, for the determination of force requirements and for the deployment and exercise of the forces under their command control.

- The current Supreme Allied Commander, Europe (SACEUR) is [General Philip M. Breedlove](#)
- The current Deputy Supreme Allied Command, Europe (DSACEUR) is [General Sir Richard Shirreff](#)
- The current SHAPE Chief of Staff is [General Werner Freers](#)
- The current Supreme Allied Commander, Transformation (SACT) is [General Jean-Paul Paloméros](#)
- The current Deputy Supreme Allied Commander, Transformation (DSACT) is [General Mirco Zuliani](#)
- Senior officials in the NATO military structure, from 1949 to 2001⁵²

---

⁵² http://www.nato.int/cps/en/natolive/who_is_who.htm

Αποστολές σε Εξέλιξη

Επιχείρηση ΕΕ "ΑΤΑΛΑΝΤΑ"
Λίβανος UNIFIL
Βοσνία – Ερζεγοβίνη - Επιχείρηση "ALTHEA"
Κόσσοβο – KFOR
Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημ. Μακεδονίας (ΠΓΔΜ) – ΝΗQ –ΣΚΟΡJE
Αφγανιστάν (ISAF)
Επιχείρηση «ACTIVE ENDEAVOUR»
Επιχείρηση «ENDURING FREEDOM»

Περατωθείσες Αποστολές

Κορέα
Κονγκό – UNIKOM
Κουβέιτ – Επιχείρηση «ΝΕΑΡΧΟΣ»
Κουβέιτ – UNIKOM
Β. Ιράκ – UNGCI
Σομαλία – UNITAF
Γεωργία (UNOMIG)
Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρ. της Μακεδονίας – ECMM – EUMM
Ν. Αφρική
Αιθιοπία
Παλαιστίνη
Αλβανία – Επιχ. «ΚΟΣΜΑΣ» – Απενκλωβισμός Αλλοδαπών
Κονγκό – Επιχείρηση "ARTEMIS"
Βοσνία – Ερζεγοβίνη – IFOR – SFOR
Τσάντ-"EUFOR TCHAD-RCA"
Ερυθραία – Αιθιοπία (UNMEE)
Ναγκόρνο Καραμπάχ – (HLPG) – ΟΑΣΕ
Αλβανία – ΝΗQT

Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ)

Επιχείρηση «ESSENTIAL HARVEST»
Επιχείρηση «AMBER FOX»
Επιχείρηση «ALLIED HARMONY»

⁵³ http://www.geetha.mil.gr/index.asp?a_id=2743

Επιχείρηση «CONCORDIA»
Επιχείρηση «PROXIMA»
ECMM - EUMM

ΗΠΑ – ΝΑΤΟ – Τυφώνας «ΚΑΤΡΙΝΑ»
Πακιστάν – ΝΑΤΟ – Σεισμός 8ης Οκτ 05
Οι Ελληνικές ΕΔ στις Επιχειρήσεις στο Λίβανο
Λ. Δ. Κονγκό – Επιχείρηση ΕΕ